

ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК

ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО ПРОГРАМА

Циљ и задаци

Циљ наставе страног језика је овладавање комуникативним вештинама и развијање способности и метода учења страног језика; развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова; развијање општих и специфичних стратегија учења и критичког мишљења; развијање способности за самостално, аутономно учење, тражење, селекцију и синтезу информација до којих долази кроз самосталан рад и претраживање изворника различитог типа (писани и електронски извори, самостална истраживања на терену, интервјуи, итд.); стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији; стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

Задаци наставе страног језика су да ученици:

- буду оспособљени да у школској и ван школској свакодневници могу писмено и усмено да остваре своје намере, диференцирано и сходно ситуацији;
- продубљују и проширују комуникативне способности и постављају основе за то да страни језик користе и после завршетка свог образовања, функционално, за студије, у будућем послу или даљем образовању;
- стекну увид у језичку стварност и буду оспособљени да уоче контрасте и врше порђења у односу на сопствену стварност;
- упознају текстове из књижевности одређеног језика који су погодни за тумачење на страном језику и који омогућавају интерактивне процесе;
- буду оспособљени да се у усменој и писаној комуникацији компетентно и самосвесно споразумевају са људима из других земаља, усвајају норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који уче, као и да наставе, у оквиру формалног образовања и самостално, учење другог и трећег страног језика;
- изграђују и унапређују индивидуалне афинитете према вишејезичности;
- у оквиру или изван школе активно се нађу у ситуацијама са људима који говоре други језик и који су из друге културе;
- до краја четвртог разреда гимназије савладају *први страни* језик до нивоа B1, односно B1+ уколико се ради о општем типу гимназије или друштвено-језичком смеру, а нарочито енглеском језику, а *други страни* језик до нивоа A2+, односно B1 уколико се ради о страном језику који ученици настављају да уче у средњој школи пошто су га већ учили у основној школи.

Напомена:

Истичемо да ће степен постигнућа по језичким вештинама варирати, односно да ће рецептивне вештине (разумевање говора и читање) бити на предвиђеном нивоу, док се за продуктивне вештине (говор, интеракција, медијација и писање) може очекивати да буду за један ниво ниже (на пример, B1+ рецептивно, B1 продуктивно; B2 рецептивно, B1+ продуктивно; A2+ рецептивно, A2 продуктивно, итд.)

Комуникативне функције:

1. Представљање себе и других
2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима)
3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.
4. Давање једноставних упутстава и команди
5. Изражавање молби и захвалности
6. Изражавање извињења
7. Изражавање потврде и негирање
8. Изражавање допадања и недопадања
9. Изражавање физичких сензација и потреба
10. Исказивање просторних и временских односа
11. Давање и тражење информација и обавештења
12. Описивање и упоређивање лица и предмета
13. Изрицање забране и реаговање на забрану
14. Изражавање припадања и поседовања
15. Скретање пажње
16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања
17. Тражење и давање дозволе
18. Исказивање честитки
19. Исказивање препоруке
20. Изражавање хитности и обавезности
21. Исказивање сумње и несигурности

Тематика:

II разред

Из живота младих: забавни и спортски живот; школовање.

Породица и друштво: чланови породице у друштвеном животу; средства јавног информисања; прославе, празници; временски услови и прогноза времена.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: теме из савременог живота; одабрани културно-историјски споменици; примери људске солидарности; догађаји из живота и рада познатих стваралаца.

Школски писмени задаци:

- а) по један писмени задатак у сваком полугодишту за фонд од два часа недељно,
- б) по два писмена задатка у сваком полугодишту за фонд од три часа недељно.

Лектира: избор тематски занимљивих, језички приступачних текстова:

- а) до 15 страница за фонд од два часа недељно,
- б) до 20 страница за фонд од три часа недељно.

III разред

Из живота младих: дружење, слободно време.

Породица и друштво: живот и обичаји; правила понашања у разним ситуацијама; однос појединца према животној средини.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа збивања у свету; значајни историјски догађаји; разни видови уметничког и научног стваралаштва; заштита културног блага.

Школски писмени задаци:

- а) по један писмени задатак у сваком полугодишту за фонд од два часа недељно,

б) по два писмена задатка у сваком полугодишту за фонд од четири и више часова недељно.

Лектира тематски занимљиви текстови различитих језичких стилова (одабрани књижевни текстови, научно-популарна литература, часописи за младе):

- а) до 15 страница за фонд од два часа недељно,
- б) до 30 страница за фонд од четири и више часова недељно.

IV разред

Из живота младих: путовање; проблеми младих данас; избор занимања и планови за будућност; међународна сарадња младих.

Породица и друштво: проблеми савремене породице.

Из савременог живота и тековина културе и науке народа чији се језик учи и наших народа: природна блага и карактеристике привредног развоја; нове технологије и њихова примена у разним сферама живота; савремена достигнућа науке и технике; међународне организације и њихов значај за добробит људи и мир у свету; познате личности из јавног и културног живота.

Школски писмени задаци:

- а) по један писмени задатак у сваком полугодишту за фонд од два часа недељно,
- б) по два писмена задатка у сваком полугодишту за фонд од три и више часова недељно.

Лектира занимљиви текстови различитих језичких стилова примерени интересовању ученика овог узраста:

- а) до 15 страница за фонд од два часа недељно,
- б) до 20 страница за фонд од три часа недељно,
- в) до 30 страница за фонд од четири часа недељно.

Комуникативне функције: обнављање, утврђивање и проширивање оних комуникативних јединица са којима се ученик упознао у основној школи: ословљавање познате и непознате особе; исказивање допадања и недопадања, слагања и неслагања са мишљењем саговорника; тражење и давање дозволе; честитање и исказивање лепих жеља; позивање у госте, прихватање и неприхватање позива; обавештење и упозорење; предлагање да се нешто уради; одобравање или неодобравање нечијих поступака; приговори, жалбе; изражавање чуђења, изненађења, уверености, претпоставке или сумње; давање савета; исказивање симпатија, преференције, саучешћа; изражавање физичких тегоба, расположења.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
II разред
гимназија општег типа
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I. РЕЧЕНИЦА

1. Ред речи у реченици. Место директног и индиректног објекта.

2. Питања

а) Упитно-одрична питања

Why hasn't he arrived yet?

б) Идиоматска питања (P)¹

Do you feel like (having) a cup of tea?

в) Tag questions

She's pretty, isn't she?

г) Кратка питања

When? Where? What with? What about?

3. Функционални типови реченица

а) Облици који имају функцију изјава

I feel very tired today.

б) Облици који имају функцију питања

You are coming?

в) Облици који имају функцију заповести

Go away! Open the window, please.

4. Слагање времена

I know that he likes (liked) will like you.

5. Погодбене реченице

а) реалне

I'll do this if I can. I can get some more milk if there isn't enough. If it is raining, take a coat.

б) потенцијалне

I would write to you if I knew your address.

в) иреалне

If I had seen him, I would have told him to come.

6. Неуправни говор

а) изјаве са променом глаголског времена (глагол главне реченице у једном од прошлих времена)

"I'll do it as soon as I can." He said that he would do it as soon as he could.

б) питања са променом реда речи и променом времена (глагол главне реченице у једном од прошлих времена)

- Yes/No questions

"Did you come alone?" He asked if I had come alone.

- "WH" questions

- "Where do you live?" He wanted to know where I lived.

7. Инверзија - iza neither, nor, so

She's a real beauty and so is her sister.

I can't swim. Neither can Mary.

I like reading. So does my brother.

---

¹ Р. Рецептивно

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

а) Генерички члан

A cow is an animal. The telephone is a useful invention.

б) Неодређени члан у изразима

it's a pity, be in a hurry, be at a loss, all of a sudden, и др.

в) Члан уз називе новина и часописа

Vogue, The National Geographic Magazine, The New York Times

г) Нулти члан уз називе празника

Christmas, May Day и др.

2. Именице

а) Род именица

суфиксално обележен

actress, usherette

суплетивно обележен

husband-wife, uncle-aunt

б) Адјективална употреба именица

love poems, mountain river, a five pound note

в) Генитив мере

a mile's distance, a day's work

3. Заменички облици

а) Заменице

- Показне заменице - the former, the latter

Peter and Mary are my good friends. The former is a lawyer, the latter is a doctor.

- Опште заменице (everybody, everyone, everything, each, all)

Everybody can do it. She had a reason for everything she did.

Each had his own followers. He told me all about it.

- Повратне заменице - емфатична употреба

I'll do it myself.

б) Детерминатори

Обновити научене детерминаторе

в) Заменички облици у функцији заменица и детерминатора

each, either, both, all

Is that all? All men are born equal.

There are shops on both sides of the street. Both were men of hot temper.

4. Придеви

Придеви у номиналној функцији (деадјективални номинали)

the blind, the deaf и др.

5. Бројеви

а) Временски период са одређеним чланом

the forties, the sixties

б) Прости бројеви у функцији редних бројева

page three, act one и др.

б. Партитивни квантификатори

a loaf of bread, a slice of lemon, a bottle of wine и др.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

а) Време и аспект глагола - обнављање

б) Пасивне конструкције - са директним и индиректним објектом

The book was given to her. She was given a nice present.

в) The Present Perfect Continuous

She has been working there since 1987.

г) Савезни начин (P)

I wish i were you. I wish I could help.

д) Непотпуни глаголи (са инфинитивом презента)

may, might

The road may be blocked. We might go to the concert tonight.

should, would

You should do as he says. That would be his mother.

ought to

They ought to be here by now.

ђ) Герунд

- **после придева** worth, busy

She was busy cleaning her flat. The book is worth reading.

- **после предлога**

She left without saying goodbye.

e) Causative have/get (P)

I'll have my flat painted. He got his shoes mended.

ж) Двочлани глаголи (фразални и предлошки)

take off, give up, take after, look after, call on и др.

2. Прилози

а) Место прилога у реченици.

I'll meet you outside your office at two o'clock tomorrow.

б) Прилози за учесталост

usually, occasionally, sometimes и др.

3. Везници

either... or, neither... nor

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Најчешћи префикси и суфикси за творбу глагола

dis-, mis-, re-; un; -en, -ize, -fy

V. ФОНОЛОГИЈА

Интонација облика који имају функцију изјава и облика који имају функцију питања.

VI. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразе

VII. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразе

VII. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење једнојезичних речника

III разред

гимназија општег типа

(4 часа недељно, 144 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I. РЕЧЕНИЦА

1. Сложена реченица

а) номиналне клаузе

They all know that she won't come again.

б) релативне клаузе

- рестриктивне

The lady who/that was here yesterday has gone to London.

I've lost the book which/that I bought this morning.

Обратити пажњу на контактне клаузе:

The fish (which) I ate yesterday was not good.

- нерестриктивне

My brother Bob, who you met yesterday, is coming with us.

в) адвербијалне клаузе

- за начин и поређење

He treats me as if I were a child. He runs faster than I do.

- за место

Tell me where to go.

- за време

Come as soon as you can.

г) погодбене реченице

- обнављање и утврђивање три типа погодбених реченица

- Погодбене реченице са unless у споредној реченици

You won't learn French well, unless you go to France.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

а) Одређени члан у прилошким фразама, са прилошким суперлативом, компаративом пропорције, испред имена зграда, институција

The car is in the garage. This was the best he could do. The more I know him the less I like him.

The British Museum is in London.

Одређени генерички члан уз придев да означи нацију.

The welsh like poetry.

б) Нулти члан у паралелним структурама hand in hand, cheek to cheek и др.

They danced cheek to cheek.

2. Именице

а) Множина именица

- плуралиа тантум

scissors, trousers

- релативни плуралиа тантум облици

arms, goods, glasses, jeans и др.

- синкретизам једнине и множине

means, series, species

The cheapest means of transport is the bicycle/are the bicycle and the motorcycle.

- небројиве именице у функцији бројивих

Two coffees, please.

б) Збирне именице

- са глаголом у множини (people, cattle, police и др.)

There were a lot of people at the meeting. The cattle are sold.

- са глаголом у једнини и множини (family, team и др.)

My family is a large one. My family are living in different part of the country.

в) конверзија именица/глагол

3. Земенички облици

а) Заменице

- Безлична употреба личних заменица множине (we, you, they)

They say she left him a few years ago.

- Општа лична заменица ONE

One never knows what may happen next.

- **Неодређене заменице** (some, somebody, someone, something; any, anybody, anyone, anything)

Someone is coming this afternoon? There was something very pleasing in her eyes. Some like it hot.

Did you see anybody on the stairs?

Give her some juice! - Sorry, there isn't any.

б) **SO као објекат глагола** hope, believe, think, suppose и др.

I hope so. I believe so. I don't think so.

4. Придеви/адјективали

а) Компаратив једнакости и компаратив неједнакости

as + adjective + as; not so/as + adjective + as

She is as tall as her sister. He isn't so bad as you may think.

б) Партиципи

- **као адјективали**

the stolen money, the wounded soldier и др.

- **у номиналној функцији**

The accused stood up.

5. Бројеви

Означавање нуле у различитим контекстима:

- у аритметици: nought/nought, zero

- у спорту: nil/nothing; love у тенису

- **О (у бројевима телефона, соба и др.)**

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

а) Време и аспект глагола - обнављање

б) The Present Perfect Tense са значењем будућности

When he has finished the work he'll go to England.

в) The Future Perfect Tense

I shall have finished the work by the time you come.

г) Непотпуни глаголи

- **са инфинитивом перфекта**

He ought to have come earlier. It must have been nine o'clock when he came.

SHOULD - идиоматске употребе (P)

It's a pity that he should resign. I'm sorry that this should have happened. How should I know?

д) Конструкције са WOULD/USED TO за изражавање радње која се понављала у прошлости

When we were children we would/used to go skating every winter.

ђ) Герунд

- **са присвојним облицима (P)**

Excuse my being late. Do you mind my coming back late?

- **после израза**

It's no use (crying).

I can't help (laughing).

- **после глагола** continue, go on, prefer, avoid и др.

People should avoid hurting each other. She prefers reading to going out.

е) Објекат са инфинитивом

They want him to be a lawyer.

ж) Causative have/get

I must have my bike repaired.

з) **Двочлани глаголи (фразални и предлошки)**

drink up, give in, bring over, call up и др.

2. Прилози

а) **Конверзија прилога и придева**

early, fast, pretty и др.

She's a pretty girl. It's pretty hard for us to understand him.

This is a fast car. He runs fast.

б) **Прилози изведени са -ly, уз промену значења.**

He works hard. He hardly works at all.

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Префикси и суфикси за творбу именица

co-, dis-, in-, mis-, over-; -dom, -hood, -ness, -ful, -ment, -tion, -th

V. ФОНОЛОГИЈА

Померање акцента при промени врсте речи (PERmit, per-MIT)

VI. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми и фразе

VII. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење речника синонима, речника изговора

IV разред

гимназија општег типа

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I. РЕЧЕНИЦА

1. Адвербијалне клаузе

а) **узрочна**

Since we live by the river we can swim every day.

б) **намена**

He left early in order to catch the 5 o'clock train.

в) **допусна са** although, however, no matter (P)

Although it is late, we'll stay a little longer. You'll never finish it no matter how hard you try.

2. Инверзија

а) **Инверзија субјекта и предиката**

Here comes the bus.

"Go away and don't ever come back" said the man.

б) **иза** never, so little, rarely, hardly not a (P)

So absurd was his speech that everyone stared at him.

Not a word was said. Rarely do we see him these days.

3. Скраћивање клауза

а) **временских клауза (P)**

(As I was) coming home I met an old friend of mine.

After I have done the work I went out for a walk.

б) **релативних клауза**

The man (who is) sitting next to her is my best friend.

в) **узрочних клауза (P)**

As I didn't know what to do, I...

Not knowing what to do I...

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

а) Преглед употребе члана

б) Члан испред властитих имена

A Mr Smith is waiting for you. Is this the Mary you met last night?

2. Именице

а) Обновљање, утврђивање и систематизација множине именица и слагање именице

са глаголом

б) Множина именица страног порекла (P)

stimulus/stimuli, analysis/analyses

в) Множина сложеница

г) Генитив

- код неких утврђених израза

for goodness' sake, for pity's sake и др.

- дупли генитив

A friend of my father's is coming tomorrow.

3. Заменички облици

Заменице/детерминатори - обновљање и утврђивање

4. Придеви

а) Обновљање и утврђивање употребе и поређења придева

б) Латински компаратив (P)

prior to, inferior to, superior to

Silk is superior in quality to nylon. He is a man of superior intelligence.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

а) Време и аспект глагола - обновљање

б) The Future Continuous Tense

At this time tomorrow I'll be travelling to London.

в) Инфинитив

- после упитних речи

I don't know how to open this bottle. I've no idea which bus to take.

- после придева

I am glad to have met you. This piano is too heavy to move.

BE + infinitive

The train is to leave at 9.15

г) Герунд и инфинитив - разлике (P)

He stopped talking. He stopped to talk.

He remembered to bring the book. He remembers having a picnic here years ago.

д) емфатична употреба DO

I really DO like him. DO sit down.

ђ) Двочлани глаголи (фразални и предлошки) -look up, live down, call up и др.

2. Прилози

Обновљање и систематизација врсте прилога и места прилога у реченици.

3. Предлози

Систематизација предлога за време, правац кретања, место и начин.

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Творба сложеница и деминутива

breakdown, sportsman, humming-bird и др.; leaflet, gosling и др.

V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми и фразе
VI. ЛЕКСИКОГРАФИЈА
Енциклопедијски речници (општи и посебни)

II разред
гимназија друштвено-језичког смера
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз следеће додатне наставне садржаје:

I. РЕЧЕНИЦА

Погодбене реченице:

- **иреална, са инверзијом**

Had I seen him, I would have told him to come.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

a) The Simple Present/Continuous Tense

глаголи који се јављају у simple и у continuous облицима

I think (that) she's right. What are you thinking about?

глаголи који се обично јављају само у simple облицима

Do you understand the present tense now?

The Present Continuous Tense **са прилогом always за уобичајену радњу**

Shes always making the same mistake.

б) Савезни начин

You speak as if you were an artist. Its high time he came. Imagine if he kept her waiting.

КЊИЖЕВНОСТ²

При избору књижевног текста (прозног, поетског, драмског) треба водити рачуна не само о његовој литерарној вредности него и о основним методским принципима коришћења таквих текстова у настави страног језика. Текст треба да одговара језичком знању ученика, да га подстиче на размишљање и разговор, да је занимљив и да доприноси дањем усвајању језика и остваривању образовно-васпитних задатака наставе страног језика.

Предлажу се следећи писци и дела:

George Gordon Byron: "When we two parted"

Carl Sandburg: "Happiness"

Emily Dickinson: "I'm nobody, who are you?"

H. G. Wells: The War of the Worlds - одломак

William Golding: The Lord of the Flies - одломак

---

² Више о критеријумима за избор књижевних текстова види:

Димитријевић Н.: Заблуде у настави страних језика, Свјетлост, ООУР Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево, 1984.

III разред
гимназија друштвено-језичког смера
(5 часова недељно, 180 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз следеће додатне садржаје:

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Именице

а) Емотивни род именица (ship, car и др.)

She was a good ship and not old either.

б) Множина небројивих именица

градивних

There were cheeses of all kinds for sale. Very good wines are exported from our country.

апстрактних

All the sisters were great beauties. The works of Shakespeare have always been popular.

в) Генитив

квалитативни

- генитив порекла

The girl's story was interesting.

класификативни

men's hat, gentlemen's society, ladies' room и др.

4. Придеви

а) Компаратив једнакости у изразима

as thin as a rail, as dry as a bone и др.

б) Апсолутни суперлатив

She is a most beautiful girl.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

а) The Past Perfect Continuous Tense (P)

In 1920 he had been writing for ten years.

б) Инфинитив без ТО (bare infinitive)

после неких глагола

They had/made/ let Peter teach Mary how to drive i car.

после had better, would rather

I'd better do it tonight, although I'd rather go out.

КЊИЖЕВНОСТ

Предлажу се следећи писци и дела:

Robert Frost: "The Road not Taken"

Graham Greene: The Third Man - одломак

Irwin Shaw: The Young Lions - одломак

William Saroyan: "The Whole Voyald" - одломак

Ernest Hemingway: "Cat in the Rain"

James Joyce: Dubliners ("The Dead") - одломак

IV разред
гимназија друштвено-језичког смера
(4 часа недељно, 128 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз следеће додатне наставне садржаје:

I. РЕЧЕНИЦА

1. Предикативне реченице

It was John who/that wore his best suit last night.

It was last night that John wore his best suit.

2. ТО - инфинитиве реченице

John believed the stranger to be a policeman. John wanted Mary to play the piano. He arranged for Mary to come at once.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

3. Заменички облици

Заменице:

а) Лична заменица првог лица јединице:

- у апсолутној употреби

I 'm going home. Me too.

- у предикатским конструкцијама

It is me who they wanted.

- после облика as, except, like, than

He isn 't as good as me. For somebody like me it's normal.

- у емфатичним узвичним реченицама

My goodness me! Dear me!

б) Лична заменица it:

- као логички субјекат

It is a shame (for you) to do such things. It seems to me that he must be wrong.

- као логички објекат

They concealed it (the fact) that he was there. He hates it when I speak loudly. I felt it a misfortune to be so small. You must find it exciting living in a big city.

- у "рекламном" Е језику

For taste and refreshment Coke is it.

в) неодређене релативне заменице whoever, whatever, whichever (P)

Whoever finishes first is the winner. Take whichever you like.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

The Past Perfect Continuous Tense

2. Прилози

Покусни прилози - also, even, just, only

Only Peter and Mary came to the meeting. He knew that only.

She was there, only I did not know.

КЊИЖЕВНОСТ

Предлажу се следећи писци и дела:

William Butler Yeats: "The Lake Isle of Innisfree"

William Shakespeare: As You Like It ("The Seven Ages of Man")

George Orwell: The Animal Farm - одломак

John Updike: "A Sense of Shelter" - одломак

D. H. Lawrence: The Rainbow ili Women in Love - одломак
T. S. Eliot: "Prufrock" - одломак

II разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Примењује се програм за гимназију општег типа.

III разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 72 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I. РЕЧЕНИЦА

1. Сложена реченица

а) номиналне клаузе

They all know that she will come back.

б) релативне клаузе

- рестриктивне

The lady who/that was here yesterday has gone to London.

I've lost the book which/ that I bought this morning.

Обратити пажњу на контактне клаузе (изостављање релативне заменице у акузативу).

- нерестриктивне (P)

My friend Bob, who you met yesterday, is coming with us.

в) адвербијалне клаузе

- за начин и поређење (P)

He treats me as if I were a child. He runs faster than I do.

- за место

Tell me where to sit.

- за време

Come as soon as you can.

Погодбене реченице

Обнављање и утврђивање три типа погодбених реченица.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

а) Одређени члан у прилошким фразама, са прилошким суперлативом, компаративом пропорције, испред имена зграда, институција

The chair is in the corner. This was the best she could do.

The sooner the better. Is the British Museum open on Monday?

б) Одређени генерички члан испред придева да означи нацију

The Germans lost the war.

в) Нулти члан уз географска имена, титуле и у паралелним структурама arm in arm, cheek to cheek и др.

Europe, Wales, Lake Michigan, London, Greenland, Ben Nevis

He was elected president in 1897. They danced cheek to cheek.

2. Именице

а) множина именица

- pluralia tantum - scissors, trousers

- релативни pluralia tantum облици - arms, glasses, goods, jeans и др.

- синкретизам једнине и множине - means, series, species и др.

There has been an interesting series of concerts recently.

There were several series of lectures at the university last year.

- небројиве именице у функцији бројивих именица

Two coffees, please.

б) Збирне именице

- са глаголом у множини - people, cattle, police и др.

There were a lot of people at the meeting. The cattle are grazing.

- са глаголом у једнини и множини - family, team и др.

My family is a large one. My family are living in different parts of the country.

в) конверзија именица/глагол

3. Заменички облици

а) Заменице - Безлична употреба личних заменица множине (we, you, they)

They say she left him a few years ago.

- Општа лична заменица ONE

One never knows what may happen next.

- Неодређене заменице (some, somebody, someone, something; any, anyone, anybody, anything)

Someone is knocking at the door. There was something very pleasing in her eyes. Did you see anybody there?

Can I get some juice? - Sorry, there isn't any.

4. Придеви/адјективали

а) Обновити поређење придева

б) Партиципи

као адјективали

the stolen money, the wounded soldier и др.

в) у номиналној функцији

The accused stood up.

5. Бројеви

Означавање нуле у различитим контекстима:

- у аритметици: nought/naught, zero

- у спорту: nil/nothing: love у тенису

- О (у бројевима телефона, соба и др.).

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

а) Време и аспект глагола - обнављање

б) The Present Perfect Tense са значењем будућности

When he has finished the work he'll go to England.

в) The Future Perfect Tense (P)

I shall have finished the work by the time you come.

г) Непотпуни глаголи

- са инфинитивом перфекта

He ought to have come earlier. It must have been nine o'clock when he came.

д) конструкције са WOULD/USED TO за изражавање радње која се понављала у прошлости

When we were children we would/used to go skating every winter.

ђ) Герунд

- **после израза**

It's no use (crying).

I can't help (crying).

- **после глагола** continue, go on, prefer, avoid и др.

People should avoid hurting each other. She prefers reading to going out.

е) Објекат са инфинитивом (Р)

They want him to be an engineer.

ж) Двочлани глаголи (фразални и предлошки)

drink up, give in, bring over, refer to и др.

2. Прилози - конверзија прилога и придева

а) Конверзија

early, fast, pretty и др.

This is a fast car. He runs fast.

б) Прилози изведени са -ly, уз промену значења

He works hard. He hardly works at all.

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Префикси и суфикси за творбу именица

co-, dis-, in-, mis-, over-; -dom, -ness, -ful, -ment, -tion, -th

V. ФОНОЛОГИЈА

Померање акцента при промени врсте речи (PERmit, perMIT)

VI. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми и фразе

VII. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење речника синонима и стручних речника.

IV разред

гимназија природно-математичког смера

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

I. РЕЧЕНИЦА

1. Адвербијалне клаузе

а) за узрок

Since we live by the river we can swim every day.

б) за намеру

He left early in order to catch the 5 o'clock bus.

2. Скраћивање клауза

а) временских клауза (Р)

(As I was) coming home I met an old friend of mine.

After I have done the work I went down for a walk.

Having done the work I went down for a walk.

б) релативних клауза

The man (who is) sitting next to her is my best friend.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

Преглед употребе члана

2. Именице

а) **Обнављање, утврђивање и систематизација множине именица и слагања именице са глаголом**

б) **Множина именица страног порекла (P)**

stimulus/stimuli, analysis/analyses, appendix/appendices, datum/data, formula/formulae

в) **Множина сложеница**

г) **Дупли генитив (P)**

A friend of my father's is coming tomorrow.

3. Заменички облици

а) **Заменице**

Лична неодређена заменица ONE - PROP-ONE

There are expensive shoes and there are cheap ones.

б) **Детерминатори**

Обнављање и утврђивање

4. Придеви

а) **Обнављање и утврђивање употребе и поређења придева**

б) **Латински компаратив (P)**

prior to, inferior to, superior to

Silk is superior in quality to nylon. He is a man of superior intelligence.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

а) **време и аспект - обнављање**

б) **инфинитив**

- **после упитних речи**

I don't know how to open this bottle. I've no idea which bus to take.

- **после придева**

I am glad to have met you. This piano is too heavy to move.

BE + infinitive

The train is to leave at 9.15.

BE ABOUT TO + infinitive

The train is about to leave.

BE USED TO + gerund (P)

I am used to getting up early.

г) **Двочлани глаголи (фразални и предлошки)**

look up, live down, call up и др.

2. Прилози

Обнављање и систематизација врсте прилога и места прилога у реченици.

3. Предлози

Систематизација предлога за време, правац кретања, место и начин.

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Творба сложеница и деминутива

breakdown, ironing-board, humming-bird и др.; leaflet, gosling и др.

V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми и фразе

VI. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници (општи и посебни)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

II разред
гимназија општег типа
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

Експлицитне зависне реченице:

finale (*Lo faccio perchè voi siate felici*)

causale (*Sono triste perchè ho sbagliato*)

concessiva (*Guardo il film, benchè non mi interessi*) с одговарајућим везницима:

perchè/affinchè; sebbene/benchè/anche se; poichè/ siccome и сл..

Зависна реченица у конјунктиву

Конјунктив прошлих времена (*congiuntivo passato, congiuntivo imperfetto, congiuntivo trapassato*) – облици и употреба (рецептивно)

Изражавање:

- бојазни: **Temo che oggi faccia freddo.**

- жеље: *Spero che Maria venga.*

- заповести, воље: *E' necessario che tu finisca questo lavoro.*

Погодбени начин (*condizionale presente, condizionale passato*).

Хипотетичне реченице (реалне, потенцијалне, иреалне, мешовите):

Se fa bel tempo, andiamo in gita.

Se facesse tempo andremmo in gita.

Se avesse fatto bel tempo, saremmo andati in gita.

Se avesse fatto bel tempo stamattina, adesso saremmo in gita.

Управни и неуправни говор (потврдне, одричне и упитне реченице, императив)

Глагол

Императив:

Императив глагола *avere, essere, sapere.*

Члан

Употреба члана уз присвојни придев, именицу и описни придев (*Il mio fratello maggiore*).

Основна правила о употреби члана уз властите именице. (*Vado a Milano. La mia Roma è cambiata molto. Torno dalla Francia mercoledì*).

Именица

Именице без облика множине или једине.

Множина именица на *-co, -ca, -go, -ga.*

Именице с наставком *-ista, -tore, -aio*; други суфикси за извођење имена вршиоца радње.

Именице *centinaio* и *migliaio* и њихова множина.

Придев

Поређење придева: позитив, компаратив, суперлатив.

Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева *piccolo, grande, buono, cattivo*; разлика у значењу.

Аналитичко грађење суперлатива апсолутног (елатива) помоћу прилога *assai, molto*, тропро. Суфикс - *issimo*.

Редни бројеви (1. - 10.); наставак -*esimo* за грађење осталих редних бројева.

Присвојни придеви *altrui* и *proprio*.

Непроменљиви придеви.

Основни суфикси за алтерацију придева.

Заменица

Здружени облици ненаглашених заменица.

Релативна заменица *cui*.

Синтагма члан (са предлогом или без њега) + *cui* са релативно – посесивно вредношћу.

Заменица *si* и њено значење (повратно, безлично, пасивно).

Речца *esso* и ненаглашене личне заменице.

Речце

Речце *ci* и *ne* и ненаглашене заменице *lo, la, li, le*.

Речца *ne* с прилошком (*Ne torno adesso*) и заменичком вредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца *ci* са заменичком вредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri*).

Лексикографија

Ученик треба да се обучи да правилно користи речник, и да се упозна са неким основним појмовима из области лексикографије. Опис **одреднице** у речнику

III разред

гимназија општег типа

(4 часа недељно, 144 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Пасив

Са глаголом *venire*.

Са глаголом *andare*.

Si passivante.

Нелични глаголски облици

Infinito

Infinito passato

Gerundio

Gerundio passato

Futuro anteriore (предбудуће време)

Quando sarai arrivata a Firenze sarai stanca.

Stare + gerundio

Sto leggendo il libro.

Marco sta preparando da mangiare.

Сложена реченица

(указати на употребу конјунктива у неким од ових реченица)

- временска
- последична
- узрочна
- релативна

Безличне конструкције

E' meglio che, è bene che, è utile che, è facile che,

(указати на употребу конјунктива у овим реченицама)

Члан

Употреба члана уз присвојни придев и хипокористике и уз лична имена (*Il mio caro fratellino; Dov'è la Marisa?*).

Посебни случајеви употребе члана уз географске појмове: структура *In tutta Italia*.

Градови који захтевају члан (*L'Aia*); употреба предлога испред таквих градова (*Vado malvolentieri all'Aia*). Државе које одбацују члан (*Proviene da Cuba; Vado a Cipro*).

Именица

Најфреквентније именице са двојним облицима за множину (*nomi sovrabbondanti*).

Алтернативни суфикси *-etto, -ello, -uccio, -otto*.

Основни деривативни суфикси и префикси

Лажне алтерације.

Творба сложених именица и множина таквих именица (комбинације именице и придева: *cavolfiore; cassaforte, francobollo; chiaroscuro* и сл.).

Придев

Алтеративни суфикси *-etto, -ello, -uccio, -otto*.

Суфикси *-enne* и *-ina* за бројеве (у служби означавања нечијих година: *quarantenne, sulla quarantina*).

Морфолошке одлике придева *santo, grande*.

Синтетички облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева *alto* и *basso*.

Синтетичко грађење суперлатива апсолутног помоћу помоћу префикса *arci-, stra-, iper-, ultra-*. Идиоми са вредношћу суперлатива апсолутног (*ricco sfondato; stanco morto, ubriaco fradicio* и сл.).

Заменица

Релативна заменица *il quale*.

Личне заменице у служби субјекта које су мање заступљене у говорном језику (*egli, esso, essa, essi, esse*).

Роказне заменице *codesto, stesso, medesimo*.

Неодређене заменице или придеви: *alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio*.

Неодређене заменице: *nulla, niente, un tale, qualcosa*.

Речце

Прилошка речца *ci* и повратни глаголи (*Franco ci si reca spesso. Anche noi vi ci rechiamo qualche volta*).

Прилошка речца *ci* и ненаглашена лична заменица у служби директног објекта (*Mi ci trovi stasera; Ce la trovi stasera = Trovi Maria al bar*).

Лексикографија

Служење двојезичним и једнојезичним речницима, речницима синонима и антонима.

IV разред

гимназија општег типа

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

Препознавање односа главне и зависне реченице у тексту, употреба конјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; и рецептивно и продуктивно); изражавање хипотетичности: кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; и рецептивно и продуктивно)

Експлицитна зависна и имплицитна реченица

Претварање експлицитне зависне реченице у имплицитну помоћу пасива или каузативних глагола (*fare, lasciare*).

Зависне реченице:

limitativa (*Per quello che ne sappiamo, non dovrebbe piovere*).

eccettuativa (*Ci vediamo stasera, a meno che...*).

esclusiva (*È andato via senza che abbia detto niente*).

Употреба времена *imperfetta* уместо *condizionale passato* и *congiuntivo trapassato* у иреалним хипотезама.

Употреба времена *imperfetto* уместо облика *condizionale passato* у служби будућности у прошлости.

Слагање простог прошлог времена *participio passato* у функцији временске или узрочне реченице са:

објектом (код прелазних глагола: *Prese le chiavi, Marco uscì di corsa*);

субјектим (код непрелазних повратних глагола: *Tornata a casa, Luisa fece una doccia*).

Зависна временска реченица која темпорално претходи главној: експлицитне (*trapassato prossimo*) и имплицитне варијанте (*infinito passato, gerundio passato, participio passato*).

Измештање прилошке одредбе за место испред предиката и употреба речца *ci* и *ne* (*A Firenze ci vado spesso. Di amici ne ho tanti*).

Члан

Правила о изостављању члана. Глаголи *nominare, eleggere, dichiarare*.

Изостављање, употреба члана у набрајањима.

Употреба члана у пословицама

Именица

Именице са неправилном множином (*tempio - templi, dio - dei* и сл.).

Творба сложених именица и множина таквих именица. (комбинације именице, глагола, прилога): *lavastoviglie, lavasciuga; buttafuori; benessere* и сл.).

Придев

Положај једног или више придева у односу на именицу.

Разлике у значењу придева у зависности од његовог положаја уз именицу (дескриптивна и дистинктивна функција придева).

Суперлатив придева *acre, celebre, salubre* и сл.

Заменица

Показне заменице *costui / costei / costoro; colui / colei / coloro*.

Показне заменице *questi, quegli*.

Неодређене заменице *chiunque* и *altri*.

Глагол

Основне информације о давнопрошлом свршеном времену *trapassato remoto*.

Passato remoto неправилних и правилних.

Класификација повратних глагола (*riflessivi propri, apparenti, reciproci, pronominali, d'affetto*).

Основна значења и употреба прошлих времена.

Разлика између *passata prossima* и *passata remota*.

Апсолутна употреба:

оба времена герундија (*gerundio*)

партиципа прошлог (*participio passato*).

Партицип презента (*participio presente*).

Прилог

Класификација прилога.

Прилог *dovunque*.

Предлог

Разликовање прилога од предлога (*È entrato dentro; È entrato dentro la casa*).

Речце

Прилошка речца *ci* и повратни глаголи (*Franco ci si reca spesso. Anche noi vi ci rechiamo qualche volta*).

Прилошка речца *ci* и ненаглашена лична заменица у служби директног објекта (*Mi ci trovi stasera; Ce la trovi stasera = Trovi Maria al bar*).

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми

Лексикографија

Енциклопедијски речници; најпознатије енциклопедије и служење њима

II разред
гимназија друштвено-језичког смера
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа, уз продубљивање језичке грађе и уз следеће додатне наставне садржаје:

Глаголи

Обратити посебну пажњу на:

- употребу прошлих времена;
- употребу конјунктива;
- слагање времена.

Књижевност

Читање и анализа садржаја краћих одломака јдела из корпуса тзв. литературе за младе, по избору наставника.

Alberto Moravia: *Racconti* (избор)

Luigi Pirandello: *Novelle per un anno* (избор)

Italo Calvino: *Racconti* (избор)

Natalia Ghinzburg: *Lessico familiare* (избор)

III разред
гимназија друштвено-језичког смера
(5 часова недељно, 180 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа, уз продубљивање језичке грађе и уз следеће додатне наставне садржаје:

Глаголи

Обратити посебну пажњу на:

- употребу прошлих времена;
- употребу конјунктива;
- слагање времена.

Синтакса сложене реченице

Зависне реченице (субординација)

а) везничке реченице: поредбене, временске, узрочне, допусне, финалне, хипотетичне

б) објекатске реченице са индикативом и конјунктивом

ц) релативне реченице

Зависне имплицитне реченице.

Именичка група

Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. Pluralia tantum.

Одређени члан. Одсуство одређеног члана.

Неодређени члан (значење у једнини и множини)

Бројеви. Редни бројеви.

Придеви. Положај придева у односу на именицу.

Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених личних заменица.

Глаголска група

Систематизација морфосинтаксе глаголских облика индикатива и конјунктива.

Проширивање знања о пасивним конструкцијама. Проширивање листе неправилних глагола.

Прилози

Систематизација најважнијих прилога (на –mente и осталих).

Фонетика

Систематизација основних принципа акцентуације у италијанском језику

Лексикографија

Најважније серије хомонима, синонима, антонима из основног италијанског речника

Коришћење речника синонима, речника идиома и фраза, и сл.

Књижевност

Читање и анализа (коментар) садржаја краћих одломака (до 2 стране) једног или два дела из корпуса тзв. литературе за младе, по избору наставника

IV разред

гимназија друштвено-језичког смера

(4 часа недељно, 128 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Синтакса реченице

Системски преглед и употреба свих врста сложених реченица уз употребу свих времена индикатива и конјунктива, као и безличних глаголских облика (инфинитив и партиципи)

Именице. Поименичавање придева и других врста речи.

Неодређени члан у једнини. Разликовање од основног броја

Придеви. Место придева уз именицу. Релативни и апсолутни суперлатив.

Бројеви. Проценти и разломци.

Личне заменице. Морфосинтакса наглашених и ненаглашених облика.

Глаголи. Систематизација свих личних глаголских облика.

Лексикологија

Најважније серије хомонима, синонима, и антонима. Идиоми.

Лексикографија

Енциклопедијски речници (општи и посебни, терминолошки речници, нпр. речник књижевних термина, речник основних лингвистичких термина, итд.)

Књижевност

Читање и анализа (коментар) садржаја краћих одломака (до 4 стране) једног или два дела из корпуса савремене италијанске књижевности, по избору наставника (који треба да води рачуна о примерености садржаја и теме узрасту ученика).

II разред

гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа.

III разред

гимназија друштвено-језичког смера
(2 часа недељно, 72 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа.

Бројеви

Разломци, математички знакови радње.

Лексикографија

Структура стручних речника и њихово коришћење.

IV разред

гимназија друштвено-језичког смера
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

Препознавање односа главне и зависне реченице у тексту, употреба конјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно);

изражавање хипотетичности: кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно)

Придеви

Компарација придева.

Именице

Цистемски преглед рода и броја

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи

Творба речи

Систематизација

Номинализација најчешћих граматичких категорија

Лексикологија

Најчешћи идиоме и фразеологизми. Полисемија.

Лексикографија

Стручни и енциклопедијски речници.

Књижевност

Читање и анализа (коментар) садржаја краћих одломака (до 6 страна) једног или два дела из корпуса савремене италијанске књижевности, по избору наставника (који треба да води рачуна о примерености садржаја и теме узрасту ученика).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

II разред

гимназија општег типа

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Негација

Проширење листе одричних речи:

nirgends, nirgendwo, niemals, gar nicht

nirgendwohin

Er läuft niemans (nirgends, nirgendwo, nirgendwohin). Das habe ich niemals gehört. Das ist gar nicht schwer, keinesfalls, keineswegs

Das war keinesfalls die richtige Antwort. Er wird keineswegs heute ankommen.

Казивање радње и стања у садашњости, прошлости и будућности

Стање остварено у прошлости

- перфект пасива радње

Das Haus ist vor Jahren gebaut worden.

Стање које ће се остварити у будућности

- футур пасива радње

Darüber wird noch gesprochen werden.

Одредбе квантитета

- Основни, редни, децимални бројеви. Основне мере. Рачунске радње. Монете.

Tausend, Million, eine Hälfte, ein Viertel, eine halbe Stunde, zwei Liter Milch, 2,40 - zwei Meter vierzig, 2,40 DM - zwei Mark vierzig.

Систематизација категорија којих у матерњем језику нема или се битно разликују

Инфинитивне конструкције

sa zu, um... zu, ohne... zu, statt... zu

Er beschloß gleich nach Haus zu gehen.

Ich kam früher, um mit dir zu reden. Sie verliehen das Zimmer, ohne uns zu begrüßen. Statt zu regnen, began es zu schneien.

Казивање претпоставки, начина, жеље, поређења

Конјунктив у простој (не сложеној) реченици за изражавање жеље, могућности, сумње, претпоставки, нестварности

Ewig lebe unsere Freiheit! Möge er kommen!

Beinahe wärest du zu spät gekommen. Hätte er das gewußt!

Кондиционалне реченице

Потенцијалне

Er wäre zutrieden, wenn du kämest. Ich würde dich besuchen, wenn ich Zeit hätte.

Иреалне (рецептивно)

Везник: wenn

Er wäre gekommen, wenn er die Einladung bekommen hätte.

Намерне реченице

Везници: damit, daß

Wir gehen so früh in die Schule, damit wir alles vorbereiten. Gib acht, daß du nicht zu spät kommst.

Начинске реченице

Везници: indem, ohne daß statt daß

Er betrat den Saal, indem er alle herzlichst begrüßte. Sie ging an mir vorbei, ohne daß sie mich bemerkte. Statt daß ich auf den Autobus warte, gehe ich lieber zu Fuß

Поредбене/компаративне реченице (рецептивно)

Везници: wie, als, als ob

Sie ist so schön, wie man mir erzählte.

Alles endete viel besser, als ich erwarten konnte. Er sieht aus, als ob er krank sei.

Творба речи

Заменички прилози - грађење и употреба

(Wozu, womit, woran...; dazu, damit, daran...) Woran denkst du? Ich denke immer daran.

Грађење сложеница

именица + именица; придев + именица, префиксација

Atomphysik, Wandtafel, Hochachule, Schnellzug, beantworten, begrüßen, unmöglich

изведене именице

Wohnung, Besichtigung, Heizung usw.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура једнојезичних речника и служење њима.

III разред
гимназија општег типа
(4 часа недељно, 144 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Поред утврђивања градива које је обрађено и систематизовано у претходним годинама, у овом разреду се обрађује:

Одредбе квалитета и квантитета

Описна компарација помоћу партикула:

ganz, besonders, höchst, sehr, überaus (апсолутни суперлатив)

Sie ist eine sehr fleißige Studentin. Das war eine besonders (höcht) angenehme Reise.

Потенцирање суперлатива

Seine Arbeit war bei weiten die beste. Sie ist das allerschönste Mädchen in der Schule.

Неуправни говор

За истовременост конјунктив презента или претерита

Sie sagt: "Ich schreibe einen Brief an meinen Freund."

Sie sagt, daß sie...

За радњу која се десила пре момента говора; перфект или плусквамперфект конјунктива

Sie sagt: "Ich habe einen Roman von T. Mann gelesen. Sie sagt, sie habe/hätte einen Roman von T. Mann gelesen. Sie sagt, daß sie..."

За радњу која се дешава после момента говора: футур конјунктива или облик "würde"

Sie sagt: "Ich werde einen Roman von T. Mann lesen."

Sie sagt, sie werde/würde einen Roman von T. Mann lesen. Sie sagt, daß sie...

Инфинитивне конструкције

Изражавање модалитета

1. sein + zu + **инфинитив**

Dieses problem ist zu lösen. Da ist dieser Vorgang am besten zu beobachten.

2. lassen + sich + **инфинитив**

Das läßt sich leicht erklären.

Diese Bruchspalte läßt sich bis nach Bosnien verfolgen.

Пасив радње и пасив стања

- у функцији истицања неког процеса и резултата или циља неке радње, док се вршилац или узрочник радње може и не мора навести:

Im Wasser wird verschiedenes Material abgelagert. Das Auto wurde sehr billig verkauft.

Модални глаголи + инфинитив презента пасива

Dabei muß die Temperatur der Luft beachtet werden. Dabei sollte die Meinung der Gegner in Betracht genommen werden.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

- сложенице, префиксација и суфиксација

- стране речи и интернационализми, термини и терминологизиране речи из општег језика.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Речник синонима, антонима, хомонима; фразеолошки речник.

IV разред
гимназија општег типа
(3 часа недељно, 96 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Обнављати и утврђивати градиво обрађено у претходним разредима, са тежиштем да рецептивна употреба језика све више постаје репродуктивна.

Партицип I и II у:

а) атрибутивној употреби

das spielende Kind; die streikende Arbeiter, der entstehende Strom, der ausgefüllte Antrag, die gestellten Fragen, die aufgelagerten Sedimentgesteine

б) адвербијалној употреби

Sie gingen erzählend durch den Garten. Sie saß lesend am Tisch. Sie kam gut informiert an. Herzlich lächelnd begrüßte er seine Gäste.

ц) предикативној употреби

Die Reise war anstrengend. Die Fragen sind vorbereitet.

д) партиципи као део номиналне групе речи са редоследом елемената

Die in der Luft schwebenden Staubteilchen; die gestern bestellten Bücher die erzielten Arbeitsergebnisse.

- препознавање еквивалентних атрибутивних реченица

Ein weinendes Mädchen. Ein Mädchen das weint. Der sich nähernde Zug.

Der Zug, der sich nähert. Die gestern gedruckte Zeitung. Die Zeitung, die gestern gedruckte ist.

Партицип I са zu (герундив)

Die zu lernenden Vokabeln - Die Vokabeln, di zu lernen sind/ die gelernt werden müssen.

Инфинитив

са zu, ohne zu, um zu, anstatt zu у функцији еквивалентних зависних реченица.

Es ist wichtig pünktlich zu sein.

/Es ist wichtig, daßman pünktlich ist./

Er braucht nur einige Minuten um die Aufgabe zu lösen./ Er braucht nur einige Minuten, damit er die Aufgabe löst./

Номиналне групе речи са глаголском именицом као језгром

Der Roman wurde übersetzt. - Die übersetzung des Romans.

Das Medikament wird regelmäßig eingenommen. - Das regelmäßige Einnehmen des Medikaments.

Ред речи у реченици са тежиштем на положају глагола - систематизација

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми, фразеологизми, туђице (деклинација)

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници; најпознатије енциклопедије и служење њима.

II разред
гимназија друштвено-језичког смера
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег смера уз продубљивање језичке грађе и уз следеће додатне наставне садржаје:

Синтакса

Валентност глагола и формирање основних реченичких модела, уз указивање на број и облик неопходних допуна глаголу које реченице чине граматичном (субјект + објект; субјект + допуна за место; субјект + објект у дативу + објект у акузативу; субјект + предложни објект)

Ich besuche meine Tante. Wir wohnen in Beograd. Er schenkte der Mutter Blumen. Sie fahren nach Italien. Sie warten auf den Bus.

Казивање радњи у прошлости

- Перфект модалних глагола

Er hat das sagen müssen. Du hast das Buch lesen sollen. Gestern habe nach Zagreb reisen sollen, habe aber nicht gekonnt.

Књижевност:

Heinrich Böll: An der Brücke Lohengrins Tod

Max Frisch: Der andorranische Jude Geschichte von Isidor

Wolfdietrich Schnurre: Das Manöver

III разред
гимназија друштвено-језичког смера
(5 часова недељно, 180 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Поред утврђивања градива које је обрађено и систематизовано у претходним годинама, у овом разреду се обрађује:

Одредбе квалитета и квантитета

Описна компарација помоћу партикула:

ganz, besonders, höchst, sehr, überaus (апсолутни суперлатив) Sie ist eine sehr fleißige Studentin. Das war eine besonders /höchst/ angenehme Reise.

Потенцирање суперлатива

Seine Arbeit war bei weitem die beste. Sie ist das allerschönste Mädchen in der Schule.

Неуправни говор

За истовременост конјунктив презента или претерита

Sie sagt: "Ich schreibe einen Brief an meinen Freund."

Sie sagt, sie schreibe /schriebe/ einen Brief an ihren Freund. Sie sagt, daß sie...

За радњу која се десила пре момента говора; перфект или плусквамперфект конјунктива

Sie sagt: "Ich habe einen Roman von T. Mann gelesen."

Sie sagt, sie habe /hätte einen Roman von T. Mann gelesen. Sie sagt, daß sie...

За радњу која се дешава после момента говора: футур конјунктива или облик "würde"

Sie sagt "Ich werde einen Roman von T. Mann lesen."

Sie sagt, sie werde/würde einen Roman von T. Mann lesen. Sie sagt, daß sie...

Инфинитивне конструкције

Изражавање модалитета

1. sein + zu + инфинитив

Dieses problem ist zu lösen. Da ist dieser Vorgang am besten zu beobachten.

2. lassen + sich + инфинитив

Daß läßt sich leicht erklären.

Diese Bruchspalte läßt sich bis nach Bosnien verfolgen.

Пасив радње и пасив стања

- у функцији истицања неког процеса и резултата или циља неке радње, док се вршилац или узрочник радње може и не мора навести:

Im Wasser wird verschiedenes Material abgelagert. Das Auto wurde sehr billig verkauft.

Модални глаголи + Инфинитив презента пасива

Dabei muß die Temperatur der Luft beachtet werden. Dabei sollte die Meinung der Gegner in Betracht genommen werden.

Номиналне фразе са именицом као језгром и зависним елементима. Meine zwei älteren Brüder; Der Basuch bei den Eltern; Das Zimmer meiner Schwester.

Заменичке фразе са заменицом као језгром (личне заменице

- jemand, niemand, nichts, etwas): Du als Ordner; Jemand von uns; Nichtd Gutes; Er, in der letzten Bank.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

- сложенице, префиксација и суфиксација

- стране речи и интернационализми, термини и терминологиране речи из општег језика.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Речник синонима, антонима, хомонима; фразеолошки речник.

Књижевност:

Wolfgang Borchert:

Nachts schlafen die Ratten doch

Das Brot

Die Küchenuhr

Franz Kafka:

Der Prozeß (Neuntes Kapitel, Im Dom)

Eine kaiserliche Botschaft

Hermann Hesse:

Der Steppenwolf (Tractat vom Steppenwolf)

Bertolt Brecht:

Geschichte vom Herrn Keuner

An die Nachgeborenen, Vom armen B.B.

Gottfried Benn:

Astern, Einsamer nie, Ein Wort, Nur zwei Dinge.

IV разред
гимназија друштвено-језичког смера
(4 часа недељно, 128 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег смера уз следеће додатне садржаје:

Синтакса

Систематизовање валентности глагола;

Систематизовање реченичних модела;

Валентност најфреквентнијих именица и придева уз указивање на разлике у матерњем језику.

Књижевност:

Thomas Mann: Buddenbrooks (Zehnter Teil, Fünftes Kapitel)

Günter Grass: Die Blechtrommel

(Erstes Buch, Glaube Hoffnung Liebe)

Friedrich Dürrematt: Der Besuch der alten Dame (odlomak)

Georg Trakl: Verfall, Verklärter Herbst, Ein Winterabend, Grodek.

Rainer Maria Rilke: Herbsttag, Der Panther, Römische Fontäne, Das Karussell.

II разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Примењује се програм за гимназију општег смера.

III разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 72 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Поред утврђивања градива које је обрађено и систематизовано у претходним годинама, у овом разреду се обрађује:

Одредбе квалитета и квантитета

Описна компарација помоћу партикула:

ganz, besonders, höchst, sehr, überaus (апсолутни суперлатив).

Sie ist eine sehr fleißige Studentin

Das war eine besonders /höchst/ angenehme Reise.

Потенцирање суперлатива

Seine Arbeit war bei weitem die beste. Sie ist das allerchönste Mädchen in der Schule.

Неуправни говор

За истовременост конјунктив презента или претерита

Sie sagt: "Ich schreibe einen Brief an meinen Freund."

Sie sagt, sie schreibe /schriebe/ einen Brief an ihren Freund. Sie sagt, daß sie...

За радњу која се десила пре момента говора; перфект или плусквамперфект конјунктива.

Sie sagt: "Ich habe einen Roman von T. Mann gelesen."

Sie sagt, sie habe /hätte/ einen Roman von T. Mann gelesen. Sie sagt, daß sie...

За радњу која се дешава после момента говора: футур конјунктива или облик "würde"

Sie sagt: "Ich werde einen Roman von T. Mann lesen."

Sie sagt, sie werde /würde/ einen Roman von T. Mann lesen. Sie sagt, daß sie...

Инфинитивне конструкције

Изражавање модалитета

a) sein + zu + **инфинитив**

Dieses Problem ist zu lösen. Da ist dieser Vorgang am besten zu beobachten.

б) lassen + sich + **инфинитив**

Das läßt sich leicht erklären.

Diese Bruchspalte läßt sich bis nach Bosnien verfolgen.

Пасив радње и пасив стања (рецептивно)

- у функцији истицања неког процеса и резултата или циља неке радње, док се вршилац или узрочник радње може и не мора навести:

Im Wasser wird verschiedenes Material abgelagert. Das Auto wurde sehr billig verkauft.

Модални глаголи + инфинитив презента пасива (рецептивно)

Dabei muß die Temperatur der Luft beachtet werden. Dabei sollte die Meinung der Gegner in Betracht genommen werden.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА (рецептивно)

- сложенице, префиксација и суфиксација

- стране речи и интернационализми, термини и терминологиране речи из општег језика.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Стручни речници и њихово коришћење

IV разред

гимназија природно-математичког смера

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Обнављати и утврђивати градиво обрађено у претходним разредима, са циљем да рецептивна употреба језика све више постаје репродуктивна.

Партицип I и II у:

а) атрибутивној употреби

das spielende Kind; die streikende Arbeiter; der entstehende Strom; der ausgefüllte Antrag; die gestellten Fragen; die aufgelagerten Sedimentgesteine

б) адвербијалној употреби

Sie gingen erzählend durch den Garten. Sie saß lesend am Tisch. Sie kam gut informiert an. Herzlich lächelnd begrüßte er seine Gäste.

ц) предикативној употреби

Die Reise war anstrengend. Die Fragen sind vorbereitet.

д) партиципи као део номиналне групе речи са редоследом елемената (рецептивно)

Die in der Luft schwebenden Staubteilchen; die gestern bestellten Bücher; die erzielten Arbeitsleistungen.

- препознавање еквивалентних атрибутивних реченица

Ein weinendes Mädchen. Ein Mädchen das weint. Der sich nähernde Zug. Der Zug der sich nähert. Die gestern gedruckte Zeitung. Die Zeitung die gestern gedruckt ist.

Инфинитив

са zu, ohne zu, um zu, anstatt zu у **функцији еквивалентних зависних реченица (рецептивно)**

Es ist wichtig pünktlich zu sein. /Es ist wichtig, daß man pünktlich ist./ Er braucht nur einige Minuten um die Aufgabe zu lösen. /Er braucht nur einige Minuten, damit er die Aufgabe löst.

Ред речи у реченици са тежиштем на положају глагола - систематизација

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници и служење њима.

РУСКИ ЈЕЗИК

II разред

гимназија општег типа

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Реченица

Реченице са глаголским прилозима. Употреба нет и не у реченици.

Именице

Варијанте падешких наставака (на лексичком нивоу): генитив једнине на -у, генитив множине без наставака.

Изведене и сложене именице. Скраћенице (вуз, Комсомол, МГУ).

Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними и пароними.

Заменице

Опште заменице: сам, самый, любый, каждый...

Придеви

Дужи и краћи облици придева. Обавезна употреба краћег облика (у предикату са допуном).

Бројеви

Редни бројеви.

Глаголи

Императив за 3. л. једн. и 1. и 3. л. мн. Најчешћи префикси код грађења глагола и њихова улога у промени глаголског вида.

Прошло време глагола од инфинитива са сугласничком основом.

Глаголски прилози (обнављање, активирање и систематизација).

Радни глаголски придеви.

Прилози

Најфреквентнији модели за грађење прилога: придевска основа + О (тихо, скромно и сл.); придевска основа + И (поруски, практически и сл.).

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (у, около, вокруг с генитивом у одредби места, по с дативом и локативом у временској одредби; в и на у одредби места: работать на заводе, учиться в университете и сл.).

Везници

Најфреквентнији везници и везничке речи (хотя, прежде чем, чтобы; что, который, где, когда и сл.).

Реченични модели

Реченичне моделе предвиђене програмом за први разред и даље примењивати у различитим варијацијама и комбинацијама. У II разреду посебну пажњу посветити, пре свега (у виду вежби), моделима у потврдном, одричном и упитном облику за исказивање следећих односа:

Субјекатско-предикатски односи

Реченице са кратким придевским обликом у предикату

Я был болен гриппом.

Ос способен к математике.

Објекатски односи

Реченице са објектом у инфинитиву

Врачъ советовал мне отдохнуть.

Я уговорил товаршо молчать.

Сложена реченица

Врач советовал мне, чтобы я отдохнул.

Просторни односи

а) Реченице са одредбом израженом зависним падежом

Я тебя буду ждать у (около, возле) памятника.

Она живёт у своих родителей.

Мой брат работает на заводе, а сестра учится в университете.

Б) Сложена реченица

Мы пошли туда, куда вела узкая тропника.

Временски односи

а) Реченице са одредбом израженом зависним падежом

Они собираются по вечерам.

Это случилось по окончании войны.

б) Реченице са глаголским прилогом

Возвращаясь домой, я встретил товарища.

Кончив работу, он поехал домой.

в) Сложена реченица

Как только скрылось солнце, стало холодно.

Начински односи

а) Реченица са глаголским прилогом

Друзья возвращались домой весело разговаривая.

Он поздоровался кивнув головой.

б) Сложена реченица

Мы всё сделали так, как сказал учитель.

Он оказался способнее, чем я предполагал.

Узрочни односи

а) Реченице с глаголским прилогом

Не находя нужного слова, он замолчал.

Почувствовал голод, брат решил пообедать без меня.

б) Сложена реченица

Так как брат почувствовал голод, он решил пообедать без меня.

Цильни односи

а) Реченице са одредбом у инфинитиву

Мать отпустила дочку гулять.

Мы пришли проститься/чтобы проститься.

б) Сложена реченица

Чтобы правильно говорить, нужно хорошо усвоить грамматику.

Ортографија

Интерпункција - основна правила. Писање њ, Њ (систематизација)
ЛЕКСИКОЛОГИЈА
Најчешћи деминутиви именица и придева.
ЛЕКСИКОГРАФИЈА
Структура једнојезичних речника и служење њима.

III разред
гимназија општег типа
(4 часа недељно, 144 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Реченица

Упитне реченице. Специфичности у изражавању питања у руском језику. Одричне реченице. Специфичности у изражавању одрицања у руском језику. Партиципске конструкције. Претварање пасивне у активну конструкцију и обрнуто. Претварање партиципских конструкција у сложене реченице и обрнуто. Сложене реченице. Даљи рад на усвајању зависно-сложених реченица. Безлична реченица.

Именице

Именице општег рода. Плуралија и сингуларија тантум. Род скраћеница. Наши и страни познатији географски називи са специфичностима у роду, броју и промени. Именице које означавају материју. Називи представника националних и територијалних група (творба, мушки и женски род, номинатив и генитив множине). Именице придевског порекла.

Заменице

Одричне заменице; некога, нечега.

Неодређене заменице са -то, -нибудь, -либо; кое- (утврђивање и систематизација). Повратна заменица уз глаголе. Употреба заменице свой. Односне заменице и корелације. Заменица сей.

Придеви

Присвојни придеви типа медвежий, лисий. Разлике у употреби простор и сложеног компаратива и суперлатива. Уочавање разлика у рекцији придева руског и матерњег језика. Елатив.

Бројеви

Систематизација промене основних бројева и њихова употреба. Бројеви полтора, полтораста. Сложенице са пол.

Глаголи

Глаголи са значењем оба вида. Непарни глаголи. Глаголи кретања са префиксима (систематизација). Императив глагола типа пить, петь, лечь, есть. Префикси са временским значењем почетка, понављања и завршетка глаголске радње. Радни и трпни глаголски придеви - грађење, употреба и промена (систематизација). Трпни глаголски придев садашњег и прошлог времена.

Прилози

Грађење прилога од других врста речи.

Узвици

Најчешћи узвици и њихова функција.

Реченични модели

Реченичне моделе предвиђене за претходне разреде и даље примењивати у различитим комбинацијама. У III разреду посебну пажњу посветити (у виду вежби) моделима за исказивање следећих односа и значења:

Субјекатско-предикатски односи

а) Реченице са субјектом израженим конструкцијом: номинатив + с + инструментал: Мы с вами опять в школе.

б) Реченице с копулама: являться, называться, служить и сл.
Металлы являются хорошими проводниками электричества.

Глина служит сырьём для керамических изделий.

в) Реченице са копулом есть

Организм есть живое существо

г) Реченице са это у предикту

Золото - это драгоценный металл.

д) Реченице с трпним глаголским придевом у предикату

Лес посажен недавно.

Проект здания создан архитектором.

Просторни односи

Реченице с прилошким одредбама за место, правац и трасу

Я там никогда не был, во очень хочу поехать туда.

Северная его часть лежит за полярным кругом.

Авала расположена в двадцати километрах от Белграда.

Поезд приближается к территории Дальнего Востока.

Он прошёл через всю Сибирь.

Квантитативни односи

а) Реченице са одредбом за меру и количину

Был мороз в тридцать градусов.

Предмет весом в пять килограммов.

б) Реченице са одредбом за приближну количину

Я приду минут через десять.

В классе было учеников тридцать.

Атрибутивни односи

Реченице са атрибутом израженим партиципском конструкцијом.

Товарищ, прочитавший новую книгу, рассказал нам её содержание.

Книга, прочитанная товарищем, заинтересовала нас.

Ортографија - Писање удвојених сугласника. Писање речи страног порекла

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Даљи рад на усвајању синонима, антонима, хомонима и паронима, као и међујезичких хомонима и паронима. Врсте фразеологизама.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Синтагматски речник, речник синонима, антонима, хомонима, фразеолошки речник, ортографски речник.

IV разред

гимназија општег типа

(3 часа недељно, 96 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Реченица

Једночлане реченице. Могућности трансформација једночланих реченица у двочлане реченице и обрнуто. Даљи рад на трансформацијама партиципских конструкција у сложену

реченицу и обрнуто. Даљи рад на трансформацијама зависно-сложених реченица у простопроширене и обрнуто.

Именице

Род непроменљивих именица. Именице придевског и партиципског порекла. Именичке абривијатуре. Двојаки облици множине са различитим значењем. Преглед најтипичнијих суфикса за грађење именица.

Заменице

Систематизација заменица.

Придеви

Придеви пореклом од партиципа (писање -ЕН и -ЕНН-), од заменица и бројева. Преглед најтипичнијих суфикса придева.

Бројеви

Систематизација бројева.

Глаголи

Пренесена значења простих и профиксираних глагола кретања у појединим облицима. Преглед најтипичнијих суфикса и префикса за грађење глагола. Систематизација усвојених глагола који се рекцијски разликују од еквивалентних глагола у матерњем језику.

Прилози

Систематизација прилога.

Предлози

Систематизација предлошко-падежних конструкција по семантичком принципу (за исказивање објекатских, просторних, временских, узрочних, циљних, начинских, атрибутивних и других односа).

Везници

Систематизација везника уз систематизацију независно-сложених и зависно-сложених реченица.

Реченични модели

Реченичне моделе уведене у наставу током претходних разреда обнављати тако да ученици постану свесни: а) да се један исти смисао (значење, однос) у руском језику може исказати средствима различитог нивоа; б) да се један те исти смисао често на различите начине исказује у руском језику и матерњем језику ученика. У IV разреду посебну пажњу посветити, пре свега у облику вежби, следећим моделима и њиховом стилском диференцирању:

Субјекатско-предикатски односи

а) Реченица с глаголом представлять собой у предикату

Геометрическая фигура представляет собой часть плоскости.

б) Реченице с глаголима иметь, иметься у предикату

Мы имеем фотографии нашей планеты, сделанные из космоса.

в) Реченице са аналитичким глаголским предикатом

Данные подвергаются обработке в ЭВМ.

Објективни односи

Објекат уз негиране глаголе

Он не имеет права так говорить.

Разве ты не знаешь эту девушку?

Просторни односи

Реченице с прилошким одредбама за место, правац, одвајање од места и трасу (систематизација)

Идите вниз. Мы были внизу. Они пришли снизу.

Много таких памятников вокруг нас. Я тебя буду ждать около памятника.

Мы повесили зеркало над умывальником.

Зеркало висит над умывальником.
Солнечные лучи проходят сквозь/через стекло.
Они долго жили за границей. Они приехали из-за границы.
К реке нужно было идти по лесу/лесом.

Временски односи

а) Реченице с прилошком одредбом за време (систематизација)
Он родился 15 мая 1971 года. Он родился в 1971 году.
За несколько дней до начала войны од приехал домой.

б) Сложена реченица
Прежде чем ты будешь отвечать, хорошо подумай.

Цильни односи

а) Реченице с прилошком одредбом за циль и намену (систематизација)
Я иду в аптеку за лекарством
Я иду в аптеку купить лекарство.
С целью измерения силы применяют динамометр.

б) Сложена реченица
Чтобы определить направление, нужен компас.

Узрочни односи

а) Реченица с прилошком одредбом за узрок (систематизација)
Товарищи почему-то не пришли.
Благодаря помощи друга, я выполнил задание.

б) Сложена реченица
Так как было шумно, мы ничего не могли понять.

Условни односи

Сложена реченица
Если нагревать тела, то они расширяются.

Атрибутивни односи

Реченице са конгруираним и неконгруираним атрибутом (систематизација)
Учитель проверил ученические тетради.
Учитель проверял тетради учеников.
Это чемпион мира по шахматам.

Ортографија

Обнављање основних правописних правила. Употреба зареза код зависно-сложених и независно-сложених реченица, издвојених обрта, уводних и уметнутих речи и реченица, сложених везничких израза. Транслитерација руских речи латиницом (при телеграфисању).

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Прелазак речи из једне категорије у другу. Стилска функција идиома и фразеологизама.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници (општи и посебни културолошки, нпр., речник књижевних термина, речник лингвистичких термина, речник позоришних термина и сл.). Најпознатије енциклопедије и служење њима.

II разред

гимназија друштвено-језичког смера
(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз следеће додатне наставне садржаје:

Реченица

Кондиционалне реченице (потенцијалне, реалне, иреалне)

Придеви

Уочавање рекцијских разлика руских придева у односу на еквивалентне придеве у матерњем језику.

Бројеви

Прости и десетни разломци.

Глаголи

Најчешћи глаголи кретања са префиксима.

Предлози

Систематизација предлога и предлошких конструкција.

Реченични модели

Условни односи

Сложена реченица

а) потенцијална

Если ты ко мне придёшь, я тебе всё объясню.

б) реална

Если бы ты хотел, ты мог бы остаться.

в) иреална

Если бы вы пришли вчера, вы застали бы здесь и моего брата.

Књижевност

Почетак писане књижевности у Русији. Сажета информација о руској књижевности до почетка XVIII века.

Обрада **Плача Ярославне** (у преводу на савремени руски језик) из **Слова о Игоровом походу** са кратком информацијом о овом делу као једном од најзначајнијих средњовековне светске књижевности.

Општа информација о класицизму у руској књижевности (писци, водећи жанрови, дела).
Обрада Державинове песме **Река времён...**

Општа информација о романтизму у руској књижевности (водећи писци, жанрови, најпознатија дела).
Обрада Пушкинове песме **Пророк** и Љермонтовљеве **Једра** уз кратку информацију о писцима.
Обрада одломака из **Цигана**, уз кратку информацију о овом делу као романтичарској поеми.

Општа информација о реализму у руској књижевности. Обрада одломака из дела која су предвиђена програмом за српскохрватски језик и књижевност (**Ревизор**, **Ана Карењина** и сл.)

III разред

гимназија друштвено-језичког смера
(5 часова недељно, 180 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз следеће додатне наставне садржаје:

Фонетика

Обнављање и систематизација фонетских појава са посебним нагласком на асимилационе промене. Изговор речи страног порекла. Елементи фонетске транскрипције.

Књижевност

Општа информација о водећим књижевним правцима и писцима у руској књижевности XX века.

Обрада одломака из Чеховљеве драме **Ујка Вања**.

Обрада одломака из поема **Дванаесторица** А. Блока и **Облак у панталонама** В. Мајаковског уз кратку информацију о писцима и делима.

Обрада појединих лирских песама Јесењина, Пастернака.

IV разред
гимназија друштвено-језичког смера
(4 часа недељно, 128 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз следеће додатне наставне садржаје:

Реченица

Елиптичне реченице. Значењска функција интонације и реда речи у реченици.

Придеви

Непроменљиви придеви. Грађење придева са пејоративним, аугментативним, појачаним и умањеним основним значењем.

Бројеви

Слагање бројева са придевом и именицом.

Глаголи

Значењска функција акцента код партиципа и других глаголских облика.

Партикуле

Преглед најчешћих партикула и њихове функције у реченици.

Узвици

Преглед најчешћих глаголских узвика и њихове функције у реченици.

Књижевност

Општа информација о најистакнутијим писцима и делима савремене руске књижевности.

Обрада одломака из **Црвене Коњице**, **Тихог Дона** и **Мајстора и Маргарите**, уз кратке информације о писцима ових дела.

Обрада појединих лирских песама Манделштама, Пастернака, Заболоцког, Цветајеве, Ахматове и Бродског.

II разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа.

III разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 72 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Реченица

Једночлане реченице: неодређено-личне и уопштено-личне. Претварање неодређено-личних реченица у личне и обрнуто (В киоске продают газеты - Газеты продаются в киоске). Претварање пасивних конструкција у активне и обрнуто (План выполнен заводом - Завод выполнил план).

Именице

Род абривијатура (скраћеница). Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени.

Заменице

Неодређене заменице са -то, -нибудь, -либо; кое-.

Придеви

Посебни случајеви образовања краћег облика: большой-велик; маленький-мал; злой-зол. Посебни случајеви образовања суперлатива: величайший, лучший, малейший. Елатив.

Бројеви

Читање децимала и разломака: 0,1 - воль целых одна десятая; 0,01 - ноль цевых одна сотая; 0,001 - ноль целых одна тысячная; 1,1 - одна целая (одно целое) одна десятая; 2,4 - две целых четыре десятых; $\frac{1}{2}$ - одна вторая (половина); $\frac{3}{4}$ - три четвёртых (три четверти).

Глаголи

Глаголски придеви - активни и пасивни (грађење и употреба).

Глаголи са значењем оба вида (рецептивно). Глаголи кретања са префиксима - активно коришћење.

Прилози

Систематизација прилога. Исказивање опозиције место: правац паровима прилога просторног значења као нпр.: там-туда, здесь-сюда, где-куда и сл.

Предлози

Предлози карактеристични за функционалне стилове (научни, пословни, публицистички и сл.): в виде, в зависимости от, в качестве, в процессе, в результате, вследствие, по мере, по причине, при условии и сл. (рецептивно).

Везници

Везници карактеристични за функционалне стилове: подобно тому, как; по мере того, как; в зависимости от того, как; в результате того, что; в связи с тем, что; не смотря на то, что и сл. (рецептивно).

Реченични модели

Према програму за гимназију општег типа.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија. Терминологија.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура стручног речника и његово коришћење.

IV разред
гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 64 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Реченица

Упитна реченица - специфичности изражавања питања у руском језику. Одрична реченица - специфичности изражавања одрицања у руском језику. Претварање партиципских конструкција у сложене реченице и обрнуто.

Именице

Систематизација именица. Скраћенице и називи мерних јединица из Међународног система јединица. Род непроменљивих именица. Именице придевског и партиципског порекла. Преглед најтипичнијих суфикса за грађење именица.

Заменице

Преглед и систематизација заменица.

Придеви

Придеви партиципског порекла. Преглед најтипичнијих суфикса за грађење придева.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи:

$\frac{1}{2}$ - одна целая две седьмых;

$\frac{5}{9}$ - пять целых девять десятых;

2^2 - два в квадрате равно четырём;

2^3 - два в кубе;

2^8 - два в восьмой степени;

2^n - два в степени ен;

2

$\sqrt{9}$ - корень квадратный из девяти;

3

$\sqrt[3]{64}$ корень кубический из шестидесяти четырех.

Глаголи

Глаголски придеви - систематизација и промена. Преглед најтипичнијих суфикса и префикса за грађење глагола. Систематизација усвојених глагола који се рекцијски разликују од еквивалентних глагола у матерњем језику.

Предлози

Систематизација предлошко-падешких конструкција по семантичком принципу - за исказивање објекатских, просторних, временских, узрочних, циљних, начинских и атрибутивних односа (у обиму датих реченичних модела).

Везници

Сложени везници.

Реченични модели

Према програму за гимназију општег типа.

Правопис и интерпункција

Према програму за гимназију општег типа.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Међујезички хомоними и пароними. Стручни термини. Идиоми и фразеологизми.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници и најпознатије енциклопедије.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК
II разред
гимназија општег типа
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

а) Зависна реченица у индикативу:

Dès que l'avion a atterri, les passagers sont descendus. Pendant que nous volions au-dessus des Alpes, il avait une tempête...

Vous pensez (croyez, dites, vous êtes sûr) que vous passerez l'examen?

Изразити и помоћу инфинитива:

Vous êtes sûr de passer l'examen? Vous pensez réussir? J'espère partir demain. (J'espère que je partirai demain.)

Остале врсте реченица не обрађивати посебно, али треба указати на изражавање узрока (parce que..., puisque, à cause de...), последице (si..., que, tellement...que) и на смисао реченице са другим чешћим везницима када се појаве у тексту.

б) Зависна реченица у субјунктиву:

Употреба субјунктива презента (изражавање футура).

Субјунктив перфекта - облици и употреба (рецептивно).

Изражавање:

- **бојазни:** Il craint que l'avion n'atterrisse;

- **жеље:** Je souhaite qu'elle vienne. Elle voudrait que vous l'attendiez;

- **заповести, воље:** Je veux que tu dises la vérité. Il faut que vous appreniez ces vers.

Указати на могућности изражавања помоћу инфинитива: Il faut apprendre ces vers. Je lui conseille de finir ses études - уместо: qu'elle finisse...

- **циља:** Parlez plus haut pour qu'on vous entende! (pour vous entendre);

- **супротности или допуштања:** - On va au concert, quoique /bien que les billets soient chers (malgré le prix...).

Кондиционал (будуће време у прошлости); **плусквамперфект**

Хипотетичне реченице (преглед све три могућности)

Si nos amis Français venaient, ils visiteraient Dubrovnik.

Si nos amis Français étaient venus (l'année dernière), ils auraient visité Dubrovnik.

Прве две познате могућности ове године повезати са трећом и разликовати значења.

Управни и неуправни говор

Savez-vousz...

Dites / Dis... Je vous demande

Qui... où

Qui a gagné le prix? Dites-moi qui a gagné le grand prix. Où se trouve la poste? Savez-vous où se trouve la poste?

Qu'est-ce que / ce que

Qu'est-ce qu'on produit dans cette usine?

Je vous demande ce qu'on y produit.

Est-ce que / si

Est-ce que le congrès international aura lieu dans un mois?
Savez-vous si le congrès aura lieu?

Императив - инфинитив

Помоћу que
Michel, venez (viens) chez nous demain.
Dites à Michel de venir demain chez nous.
Il m'a dit: "Invite Michel".
Ce film est très amusant.
Elle me dit que ce film est très amusant.

Слагање времена

Уз садржаје усвојене у претходној години обрадити и примере за истовремену, претходну и будућу радњу у прошлости:

Je pensais (j'ai pensé) qu'il était /avait été/ serait/ là.
Слагање партиципа перфекта са објектом
La lettre que j'ai reçue m'a fait un grand plaisir.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Грађење сложеница
Значење речи (основно и пренесено)
ЛЕКСИКОГРАФИЈА
Структура једнојезичних речника и служење њима

III разред

гимназија општег типа

(4 часа недељно, 144 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Пасивне конструкције

Par + **агенс**
L'énergie solaire est captée par les végétaux.
-de + **агенс**
Dans la guerre, le peuple fut saisi d'un élan inouï
- **без агенса**
La lune s'est formée, il y a au moins 4,5 milliards d'années.
- être nommé + им.
Il est nommé secrétaire.

Инверзија - будући да је инверзија у упитним реченицама обрађена у овом разреду указати на:

- **сложену инверзију**
Votre ami n'est-il pas venu?
lequel de
Lequel de ces peintres préférez-vous?
комбинацију са quel
Dans quelle mesure le journal peut être utile comme source historique.
упитну реч + **инф.**
Pourquoi répondre? Comment réagir?
- **субјекат + заменица**
Depuis quand m'attendez-vous?
субјекат + именица

Qui est cet homme?

Инфинитив - активизирати инфинитив у функцији објекта и иза глагола перцепције напоменутих у I и II разреду:

Il croit partir demain.

On les voit s'intéresser au développement de la biologie.

Функција субјекта

Raisonner bien est le devoir de tous les hommes instruits.

Функција атрибута

L'essentiel est de savoir aborder le problème.

инф. констр. са à / de

Arrive-t il à comprendre tout?

Il lui arrive d'oublier ses lunettes.

(обратити пажњу на значење глагола)

L'homme apprend à représenter les choses très tôt.

faire

Les échantillons apportés de la Lune font penser que le sol lunaire est inhomogène.

Il a fait construire sa maison par un architecte connu.

laisser + nf.

Il se laisse convaincre par son ami.

Партицип презента

Je l'ai écouté jouant du piano.

Герундив

Je l'ai écouté en jouant du piano.

On n'invente qu'en travaillant.

Партиципне реченице

- временска

Séjournant en France il a visité le Louvre.

- узрочна

Les choses étant plus complexes nous garderons de porter des jugements téméraires. Je me suis arrêté en voyant auto devant moi.

- релативна

La chlorophyllée est un pigment donnant aux plantes leur couleur.

Партицип перфекта

- сложени партицип

ayant parlé - étant sorti - s'étant arrêté.

Партиципска реченица

- временска

Ayant dormi trois heures, je fus réveillé.

- узрочна

Epuisé par le travail je ne pouvais pas dormir.

Безличне конструкције

- Униперсонални глаголи

il fait - il pleut - il faut

Etre + **придев**

il est possible, il est probable

(указати на субјектив)

- униперсоналне

Manque-t-il quelque chose à votre bonheur?

конструкције са de / à

Il convient de respecter l'autorité.

Il reste à apprendre la dernière leçon.

Субјунктив - обновити садржаје усвојене у I и II разреду, активно усвојити субјунктив презента и указати на јављање овог начина у тзв. безличним конструкцијама и иза извесних глагола. Обрадити употребе:

- **са que**

Venez que je vous donne mon livre.

Il est temps que vous pensiez à votre travail.

Croyez-vous qu'il soit capable de le faire?

- **иза везника**

Bien qu'il parle haut, je ne l'entends pas.

- **у релативним реченицама после суперлатива и других речи врхунског значења; после постављања неког захтева у главној реченици**

C'est la plus belle ville que j'aie jamais vue. Il n'y est personne qui puisse répondre à cette question. On cherche une dactylo qui sache le français et l'anglais.

Кондиционалне реченице - изражавање хипотетичности

- иреалност у садашњости

S'il était ici maintenant, je serais heureux.

- иреалност у прошлости

S'il avait travaillé, il aurait réussi à l'examen.

Номинализација - обновити коришћење именице уместо зависне реченице које су обрађене у II разреду.

Dès que l'exposition fut ouverte, il partit.

Après l'ouverture de l'exposition, il partit.

глагол - именица са истим кореном

construire - la construction

réaliser - la réalisation

succéder - la succession

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи, квадрат и куб у мерама.

ФОНЕТИКА

Основне самогласничке опозиције (lit/lu/loup) и сл.

Везивање условљено "h aspiré" и "h muet".

Интонација реченице

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најважније серије синонима, хомонима и антонима (G. Gougenheim, Le français fondamental).

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура речника синонима, антонима и хомонима, као и фразеолошког речника и служење њима.

IV разред
гимназија општег типа
(3 часа недељно, 96 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

- препознавање односа главне и зависне реченице у тексту, уочавање субјунктивних конструкција

каузални однос:

- узрочна реченица

parce que

Je suis fatigué parce que je travaillais toute la nuit.

car

Il n'est pas venu car il est malade.

comme (P)

Comme l'art classique ne reflète que la réalité, l'art moderne à tout pris va à la base.

si... c'est que (P)

Si l'art dépend si étroitement de l'homme c'est qu'il l'exprime.

- узрочна конструкција

pour + им.

Ces matières sont choisies pour la commodité du travail.

à cause de

Elle n'est pas venue à cause des raisons connues.

- партиципна

Le tableau est plain tandis que la nature est profonde.

malgré + им.

Malgré l'universalité de son oeuvre, son intérieur reste inconnu.

au lieu de + инф.

Au lieu de s'occuper de ses trouvailles il les a emportées dans le laboratoire.

sans que + subj. (P)

Il fut prêt à nous le dire sans attendre que les autres l'acceptent.

Изражавање хипотетичности

Кондиционалне реченице

pourvu que

Pourvu que la lettre arrive à temps.

Изражавање компаративности

comme... si

Faites comme si c'était normal!

autant... autant

Autant d'hommes autant d'avis différents

superieur à

inférieur à

Il a une note supérieur à la moyenne.

plus... plus (P)

plus... moins, итд.

Plus on lui donne de vitesse, plus le poid va loin.

суперлатив - указати на неке специфичне конструкције које се јављају у тексту:

Une plante des plus rares.

C'est le plus important.

Le meilleur peintre de notre temps.

Venez le plus vite possible.

le seul, l'unique + subj.

Il est le seul qui soit venu.

Одређени члан

посесивна, дистрибутивна и демонстративна вредност.

Les peintres de l'époque. Le bras gauche me fait mal. Nous aurons la leçon le lundi.

Именице са два рода - Плуралиа тантум

Бројеви

- Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

сложенице (све комбинације)

le chef d'oeuvre; l'avant-garde; la main d'oeuvre; l'aidemémoire ; le clair-obscur ; le va-et-vient.

деривација речи

а) помоћу префикса:

ultra, infra, sous, sur...

б) помоћу суфикса:

able, ible, ais, ain...

Номинализација

Супстантивирање неких граматичких категорија

- **инфинитив**

le devoir, le pouvoir

- **партицип презента**

le passant, le combattant

- **партицип перфекта**

le passé, le blessé, la découverte

- **придев**

l'inconscient, le beau, l'essentiel

- **адверб**

le bien, le mal, le mieux

Le thème propose, l'écrivain se mit à l'élaborer. La question posée, il faut trouver le moyen d'y répondre.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници; најпознатије енциклопедије и служење њима.

II разред

гимназија друштвено-језичког смера

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа уз продубљивање језичке грађе и уз следеће додатне наставне садржаје:

Глаголска група

Passé antérieur.

Futur antérieur. Објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима. Парови времена за постериорност:

Passé simple - Passé antérieur / Futur simple - Futur antérieur.

Субјектив перфекта. Облици и употреба.

Књижевност:

Читање, превод, анализа и учење напамет следећих песама:

1. Alphonse de Lamartine: L'isolement (I полугодиште)

2. Paul Verlaine: Le ciel est par-dessus le toit (II полугодиште)

III разред

гимназија друштвено-језичког смера
(5 часова недељно, 180 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Синтакса реченице

Зависне реченице (субординација)

(а) Везничке реченице:

Поредбене (потпуне и скраћене) са *comme, plus... que, moins... que.*

Временске са *quand, lorsque, au moment où, pendant que, dès, dès que*

Узрочне са *parce que, puisque, étant donné que.*

Концесивне са *qui/que, que, quel que, quoi que, si... que, sans que.*

Финална са *pour que, afin que*

Хипотетичне са *sinon, à condition que, au cas où.*

(б) Објекатске реченице са que: проширивање репертоара глагола и глаголских израза који захтевају индикатив, односно субјунктив...

(в) Зависно-упитне реченице: систематизација важнијих случајева.

(г) Релативне реченице са *lequel, dont, où.*

Приређене реченице (координација): употреба везника *et, mais, ni ou, car* - везивање реченица и реченичких делова.

Употреба инфинитива. Важнији глаголи који инфинитивну допуну везују: (1) без предлога, (2) помоћу *de*, (3) помоћу *à*. Конструкције са *avant de, afin de, sans.* Конструкција са *pour* и *après + infinitif passé.*

Морфологија са синтаксом реченичких делова.

(а) Именичка група

Именице. Специфичности облика за женски род. Множина сложених именица. *Pluralia tantum.* Именице са два рода.

Одређени члан. Одсуство одређеног члана.

Неодређени члан у множини. Структура *de belles fleurs.*

Бројеви: Редни бројеви од 30 па даље.

Демонстративи као детерминанти и у функцији промена.

Придеви. Систематизација грађења женског рода и множине. Синтетички компаративи.

(б) Глаголска група

Личне заменице. Место ненаглашених облика. Заменица *on* - систематизација.

Глаголи. Систематизација глаголских облика: индикатив (презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект, футур, антериорни футур), субјунктив (презент, перфект), кондиционал (презент, перфект). Употреба времена (важнији случајеви). Прономинални глаголи. Проширивање знања пасивним конструкцијама. Систематизација знања о пасивним

конструкцијама. Систематизација знања о слагању партиципа. Најважнији аспекатски глаголи. Проширивање листе неправилних глагола.

Прилози. Систематизација најважнијих прилога. Облици на (amã) (emã).

ФОНЕТИКА

1. Основне самогласничке опозиције:

- **образак** lit /lu/ loup;

- **обрасци** peur/père, mener/mené, je dis/j'ai dit, le/les, ce/ces и слично;

- **обрасци** pain/peine, paysan/paysanne, bon/bonne, vient/viennent.

Везивање најчешћих речи које почињу аспираваним "h" у опозицији са немим "h".

2. **Могућност испуштања немог е** (основна правила).

3. **Дистриктивна вредност затвореног и отвореног е у сфери глагола** (je parlai/parlais, je parlerai/parlerais).

4. **Дистинктивна вредност простог и удвојеног R у сфери глагола** (имперфект и футур глагола courir, meurir, conquerir).

ПРАВОПИС

1. Правописне облике предвиђене за овај разред у одељку морфологије (посебно: правописне особености глагола на ег, писање прилога на -ment и писање бројева словима и цифрама).

2. Писање наших речи и имена у француском.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најважније серије хомонима, синонима и антонима из основног француског речника (G. Gougenheim, Le français fondamental).

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Синтагматски речник, речник синонима, ортографски речник, речник изговора, фразеолошки речник и сл.

КЊИЖЕВНОСТ

Читање, превод, анализа и учење напамет следећих песама:

Pierre Ronsard: Mignonne, allons voir si la rose (I полугодиште)

La Fontaine: Fables - Les animaux malades de la peste (I полугодиште)

Charles Baudelaire: Correspondance (I полугодиште)

Jacques Prevert: Le retour au pays (II полугодиште)

Читање, превод и анализа:

Guy de Maupassant: La raure (II полугодиште)

IV разред

гимназија друштвено-језичког смера

(4 часа недељно, 128 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Синтакса реченице

Зависне реченице (субординација).

(а) Везничке реченице

Поредбене (потпуне и скраћене) са aussi... que, autant... que, aussi bien que. Основно правило о употреби глагола faire у овим реченицама.

Временске са comme, tant que, depuis que, avant que, jusqu'à ce que. Конструкција са à peine.

Узрочне са comme, c'est que, non que.

Опозитивне са tandis que, alors que. Концесивна хипотеза: quand même (+ кондиционал) même si (+ имперфект).

Последичне са si que, tant que, au point que, tellement que, si bien que, de telle façon que.

Хипотетичне са à moins que, pourvu que. Алтернативна хипотеза: que... ou, que/ou, que/ou non (qu'il fasse beau ou que pleuve, j'irai me baigner. Qu'il pleuve ou non, nous sortirons cet après-midi).

(б) **Објекатске реченице са** que, даље проширивање репертоара глагола и глаголских израза који захтевају индикатив, односно субјунктив. Употреба de se que после глагола као se réjouir, s'affliger, se vanter.

Напоредне реченице (јукстапозиција).

Најважнија значења.

Независно-упитне реченице (директно питање). Типови фразе: adverbe + est-ce que (Quand est-ce qu'il est?), sujet + verbe + adverbe (Vous habitez où?).

Употреба инфинитива. Конструкције faire и laisser + **инфинитив.**

Конструкције: au point de + **инф.**

Партиципска реченица. Партицип презента и герундив са вредношћу везничке реченице (временске, узрочне, концесивне или хипотетичне). Апсолутни партиципи.

Морфологија са синтаксом реченичних делова.

(а) **Именичка група**

Именице. Поименичавање придева и других категорија.

Одређени члан. Посесивна, демонстративна и дистрибутивна вредност.

Неодређени члан у једнини. Разликовање од основног броја.

Партиципни члан - шира синтакса.

Придеви. Место придева уз именицу. Суперлатив са посесивом. Прилошка употреба.

Бројеви. Апроксимативни (нпр. centaine - и разломачки)

Демонстративни. Облици се, cela и њихова употреба. Neutrum le.

Посесиви као детерминанти и у функцији прономена. Специфични посесивни обрти.

(б) **Глаголска група**

Личне заменице. Синтакса наглашених облика. Заменица soi.

Глаголи. Систематизација глаголских облика: индикатив (прости перфект, антериорни перфект), субјунктив (имперфект и плусквамперфект - само 3. лице једнине пасивно). Употреба времена (важнији случајеви). Најчешћи модални глаголи (нарочито pouvoir, devoir, sembler). Проширивање листе неправилних глагола. Униперсоналне конструкције - најчешћи глаголи.

Прилози. Везнички прилози и инверзија субјекта после неких од њих (à peine, aussi, encore) у писаном језику. Реченички прилози (heureusement, sans doute, peut-être и сл.) и њихова синтакса у данашњем француском. Експлитивно не (писани језик).

ФОНЕТИКА

Вежбе из фонетике.

1. Спајање гласова на прелазу речи унутар ритмичке групе (прикључивање - l'enchaînement).

2. Забрањено везивање унутар ритмичке групе.

3. Носни самогласници у везивању (en allant, on a un ami, le moyen âge, на супрот un bon ami, bien élevé, rien à faire).

4. Дужина самогласника (наглашених).

5. Место нагласака у француском (accent tonique, accent d'insistance).

ПРАВОПИС

Правопис облика предвиђених за овај разред у одељку морфологија (посебно: правописне особености глагола на -oir и -re).

Растављање речи на слоге.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најважније серије хомонима, синонима и антонима; фразеологизми.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речник (општи и посебни, културолошки, нпр. речник књижевних термина, речник основних лингвистичких термина, речник позоришних термина и сл.).

КЊИЖЕВНОСТ

Читање, превод и анализа:

1. Jules Romains: La naissance d'une ville (I полугодиште)

2. Marcel Pagnol: Topaze (II полугодиште)

(Chrestomathie de la littérature française, XX s., Универзитет Кирил и Методиј, Скопје, 1984.)

II разред

гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа.

III разред

гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 72 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Пасивне конструкције

Par + агенс

L'énergie solaire est captée par les végétaux.

-de + агенс

Dans la guerre, le peuple fut saisi d'un élan inoui

- без агенса

La lune s'est formée, il y a au moins 4,5 milliards d'années.

- étre nommé + им.

Il est nommé secrétaire.

Инверзија - будући да је инверзија у упитним реченицама обрађена раније, овде се указује на:

- сложену инверзију

Votre ami n'est-il pas venu?

- lequel de

Lequel de ces peintres préférez-vous?

- комбинацију са quel

Dans quelle mesure le journal peut être utile comme source historique?

- упитну реч + инф.

Pourquoi répondre? Comment réagir?

субјекат + заменица

Depuis quand m'attendez-vous?

субјекат + именица

Qui est cet homme?

Инфинитив - обновити инфинитив у функцији објекта и иза глагола перцепције напоменутих у I и II разреду:

Il croit partir demain.

On les voit s'intéresser au développement de la biologie.

Функција субјекта

Raisonner bien est le devoir de tous les hommes instruits.

Функција атрибута

L'essentiel est de savoir aborder le problème.

- **инф. констр.** ca à / de

Arrive-t il à comprendre tout?

Il lui arrive d'oublier ses lunettes.

(обратити пажњу на значење глагола)

L'homme apprend à représenter les choses très tôt.

- **faire**

Les échantillons apportés de la Lune font penser que le sol lunaire est inhomogène.

Il a fait construire sa maison par un architecte connu.

- **laisser + инф.**

Il se laisse convaincre par son ami.

Партицип презента

- Je l'ai écouté jouant du piano.

Герундив

- Je l'ai écouté en jouant du piano.

On n'invente qu'en travaillant.

Партицип перфекта

- сложени партицип

ayant parlé - étant sorti - s'étant arrêté.

Безличне конструкције

Униперсонални глаголи

il fait - il pleut - il faut

Être + придев

il est possible, il est probable

(указати на субјунктив)

- **униперсоналне конструкције**

Manque-t-i quelque chose à votre bonheur?

- **конструкције ca de / à**

Il convient de respecter l'autorité.

Il reste à apprendre la dernière leçon.

Субјунктив - обновити и утврдити градиво из I и II разреда, активно усвојити субјунктив презента и указати на јављање овог начина у тзв. безличним конструкцијама и иза извесних глагола. Обрадити употребе:

- **ca que**

Venez que je vous donne mon livre.

Il est temps que vous pensiez à votre travail.

Soyez-vous qu'il soit capable de le faire?

- **иза везника**

Bien qu'il parle haut, je ne l'entends pas.

- **у релативним реченицама после суперлатива** и других речи посебног значења; после постављања неког захтева у главној реченици

C'est la plus belle ville que j'aie jamais vue. Il n'y est personne qui puisse répondre à cette question. On cherche une dactylo qui sache la français et l'anglais.

Кондиционалне реченице - изражавање хипотетичности

- **иреалност у садашњости**

S'il était ici maintenant, je serais heureux.

- **иреалност у прошлости**

S'il avait travaillé, il aurait réussi à l'examen.

Номинализација - активирати из II разреда коришћење именице уместо зависне реченице

Dés que l'exposition fut ouverte, il partit.

Après l'ouverture de l'exposition, il partit.

глагол - **именица са истим кореном**

construire - la construction

réaliser - la réalisation

succéder - la succession

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи, квадрат и куб у мерама.

ФОНЕТИКА

Основне самогласничке опозиције (lit / lu / loup) и сл.

Везивање условљено "h aspire" и "h muet".

Интонација реченице

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура стручних речника и њихово коришћење

IV разред

гимназија природно-математичког смера

(2 часа недељно, 64 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

- препознавање односа главне и зависне реченице у тексту, уочавање субјунктивних конструкција

Каузални однос

- **узрочна реченица:**

parce que

Je suis fatigué parce que je travaillais toute la nuit.

car

Il n'est pas venu car il est malade.

comme (P)

Comme l'art classique ne reflète que la réalité, l'art moderne à tout prix va à la base.

si... c'est que (P)

Si l'art dépend si étroitement de l'homme c'est qu'il l'exprime.

- **узрочна конструкција**

pour + им.

Ces matières sont choisies pour la commodité du travail.

à cause de

Elle n'est pas venue à cause des raisons connues.

партиципна

L'appel lancé, les élèves vinrent en courant.

- са глаголима и гл. изразима

Je suis enchanté de faire votre connaissance.

- консекутивни однос

c'est... pourquoi

Il est malade c'est pourquoi il ne sort pas.

au point que (P), au point de (P)

L'art pénètre la vie de la société au point qu'il passe du domaine de science à celui de la pratique.

de sorte que, de façon que

Il écrit d'une manière compréhensible de sorte que les lecteurs puissent le comprendre.

Изражавање циља, намере

- финална реченица

pour + инф.

pour que + субјунктив

Ils ont le même but et pour y arriver ils emploient les mêmes moyens.

afin de, afin que

Финална конструкција (P)

Je tiens à ce que vous veniez.

- изражавање концесивности

- концесивна реченица са везницима:

bien que, quoique, malgré que

изражавање супротности

tandis que

Le tableau est plain, tandis que la nature est profonde.

malgré + им.

Malgré l'universalité de son oeuvre, son intérieur reste inconnu.

au lieu de + inf.

Au lieu de s'occuper de ses trouvailles il les a emportées dans le laboratoire.

sans que + subj. (P)

Il fut prêt à nous le dire sans attendre que les autres l'acceptent.

Изражавање хипотетичности

Кондиционалне реченице

pourvu que

Pourvu que la lettre arrive à temps.

Изражавање компаративности

comme... si

Faites comme si c'était normal!

Суперлатив - указати на неке специфичне конструкције које се јављају у тексту:

Une plante des plus rares.

C'est le plus important.

Le meilleur peintre de notre temps.

Venez le plus vite possible.

le seul, l'unique + subj.

Il est le seul qui soit venu.

Одређени члан

Посесивна, дистрибутивна и демонстративна вредност

Les peintres de l'époque. Le bras gauche me fait mal.

Nous aurons la leçon le lundi.

Именице са два рода - Плуралиа тантум

Бројеви

- Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

сложенице (све комбинације)

- le chef d'oeuvre; l'avant-garde; la main d'oeuvre; l'aidemémoire ; le clair-obscur ; le va-et-vient.

деривација речи

а) помоћу префикса:

ultra, infra, sous, sur...

б) помоћу суфикса:

able, ible, ais, ain...

Номинализација

Супстантивирање неких граматичких категорија

- инфинитив

le devoir, le pouvoir

- партицип презента

le passant, le combattant

- партицип перфекта

le passé, le blessé, la découverte

- придев

l'inconscient, le beau, l'essentiel

- адверб

le bien, le mal, le mieux

Le thème proposé, l'écrivain se mit à l'élaborer. La question posée, il faut trouver le moyen d'y répondre.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Стручни и енциклопедијски речници

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

II разред

гимназија општег типа

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложене реченице:

а) Зависна реченица у индикативу

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?

Са инфинитивом (са модалним глаголима)

Quiero viajar. Pienso viajar mañana

Остале врсте реченица не обрађивати посебно, али треба указати на изражавање узрока (porque, por) последице (si, para) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве у тексту.

Б) Зависне реченице у субјунктиву

Употреба субјунктива презента (изражавање футура)

Субјунктив прошлих времена (*preterito imperfecto*, *preterito perfecto simple*, *pretérito perfecto compuesto*), облици и употреба (рецептивно)

Изражавање

- бојазни: *temo que haya llegado a tiempo.*

- жеље: *Espero que venga*

- заповести, воље: *Quiero que me digas la verdad. Es necesario que aprendan estos verbos.*

Хипотетичке реченице (све три могућности)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa

Si me visitaras, te llevaré a la playa.

Si me hubieras visitado el año pasado, te habría llevado a la playa

Управни и неуправни говор (потврдне, одричне и упитне реченице, императив).

Dime si/donde/cuando/quién/que...

Sabes si/ donde/cuando/quién/que...

Me puedes decir donde/cuando/quién/que...

Лексикографија

Служење двојезичним речницима.

III разред

гимназија општег типа

(4 часа недељно, 144 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Пасивне конструкције са и без агенса

Miguel fue invitado por María

Miguel fue nombrado secretario de la Asociación

Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута.

Piensan viajar mañana.

Es necesario estudiar lenguas extranjeras.

Hacer ejercicio es muy importante para la salud.

Estar + gerundio

Estaban discutiendo cuando entró Juan.

Сложена реченица

Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска, узрочна, последична).

Безличне конструкције

Са глаголима *llover*, *nevar*...

Ser + adjetivo: es necesario, es obligatorio, es importante...

(указати на употребу субјунктива у неким од ових реченица)

Лексикографија

Служење двојезичним и једнојезичним речницима, речницима синонима и антонима.

IV разред
гимназија општег типа
(3 часа недељно, 96 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

Препознавање односа глевне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно).

Изражавање компаративности

Tan(to)... como...Esta pelicula es tan interesante como la que vimos la semana pasada.

Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.

Más / menos....que

Menor / mayor...que

Mayor / peor...que

Суперлатив (Релативни и апсолутни: указати на разлике у значењу.)

El libro más interesante que he leído...

Es un libro interesantísimo

Именице

Системски преглед рода и броја.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

Сложенице (најчешће комбинације):

Sacacorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas...

деривација

а) помоћу префикса

a-, in-, anti-, super-...

б) помоћу суфикса

-mente, - able, -so/a, ...

Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива

los deberes,

Придева

El lindo, la bonita

Прилога

El bien, el mal....

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

Лексикографија

Стручни и енциклопедијски речници, најпознатије енциклопедије и служење њима.

II разред

гимназија друштвено-језичког смера

(3 часа недељно, 105 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа, уз продубљивање језичке грађе и уз следеће додатне садржеје:

Глаголи:

Pretérito imperfecto, Pretérito perfecto simple, Pretérito compuesto, Pretérito pluscuamperfecto; објаснити принципе творбе и примењивати у датим реченичним моделима. Парови времена за изражавање различитих временских односа у прослости:

Pretérito imperfecto, Pretérito perfecto simple;

Pretérito perfecto simple/Pretérito perfecto compuesto- Pretérito pluscuamperfecto

Субјунктив презента и основних прошлих времена (облици и употреба, у функцији различитих типова зависних реченица).

Књижевност

Читање и анализа садржаја краћих одломака једног дела из корпуса тзв. литературе за младе, нпр. *Manolito gafotas*, по избору наставника.

III разред

гимназија општег типа

(5 часова недељно, 180 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Синтакса сложене реченице

Зависне реченице (субординација)

а) везничке реченице:

поредбене (tan(to)... como, más....que, menos....que)

временске (cuando, mientras)

узрочне (porque, a causa de)

допусне (aunque)

финалне (para(que))

хипотетичне (si)

б) објекатске реченице са индикативом и субјунктивом

в) релативне реченице (que, quien)

Употреба инфинитива у зависним реченицама.

Именичка група

Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. Pluralia tantum.

Одређени члан. Одсуство одређеног члана.

Неодређени члан (значење у једнини и множини).

Бројеви. Редни бројеви.
Придеви. Положај придева у односу на именицу.
Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица.

Глаголска група

Систематизација морфосинтаксе глаголских облика индикатива и субјунктива. Проширивање знања о пасивним конструкцијама. Про-ширивање листе неправилних глагола.

Прилози

Систематизација најважнијих прилога (на -mente и осталих).

Фонетика

Систематизација основних принципа акцентуације у шпанском језику.

Ортографија

Позиција графичког акцента; писање немог 'h'; дијереза; кон-струкције gui, gue.

Лексикографија

Најважније серије хомонима, синонима, антонима из основног шпанског речника.

Лексикографија

Коришћење речника синонима, речника идиома и фраза, и сл.

Књижевност

Читање и анализа (коментар) садржаја краћих одломака (до 2 стране) једног или два дела из корпуса тзв. литературе за младе, по избору наставника.

IV разред

гимназија општег типа

(4 часа недељно, 128 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Синтакса реченице

Системски преглед и употреба свих врста сложених реченица уз употребу свих времена индикатива и субјунктива, као и безличних глаголских облика (инфинитив и партиципи).

а) Именичка група

Именице. Поименичавање придева и других врста речи.

Неодређени члан у једнини. Разликовање од основног броја.

Придеви. Место придева уз именицу. Релативни и апсолутни суперлатив.

Бројеви. Процент и разломци.

Личне заменице. Морфосинтакса наглашених и ненаглашених облика.

б) Глаголска група

Глаголи. Систематизација свих личних глаголских облика.

Фонетика

Вежбе из фонетике.

а) Спајање гласова на прелазу речи унутар ритмичке *grupe* (*ensadenamiento*).

б) Инсистирање месту нагласка и на ритму шпанског језика (наглашени и ненаглашени слогови исте дужине).

Правопис

Место акцента у сложеним глаголским облицима.

Лексикологија

Најважније серије хомонима, синонима, и антонима. Идиоми.

Лексикографија

Енциклопедијски речници (општи и посебни, термилошки речници, нпр. речник књижевних термина, речник основних лингви-стичких термина итд.).

Књижевност

Читање и анализа (коментар) садржаја краћих одломака (до 4 стране) једног или два дела из корпуса савремене хиспанске књижевности (Шпаније и/или Хиспанске Америке), по избору наставника (који треба да води рачуна о примерености садржаја и теме узрасту ученика).

II разред

гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Примењује се програм за гимназију општег типа.

III разред

гимназија природно-математичког смера
(2 часа недељно, 72 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Пасивне конструкције са и без агенса

Miguel fue invitado por María.

Miguel fue nombrado secretario de la Asociación.

Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута

Piensan viajar mañana.

Es necesario estudiar lengu extranjeras.

Hacer ejercicios es muy importante para la salud.

Estar + gendio

Estaban discutiendo cuando entró Manuela.

Voy a estar estudiando toda la tarde.

Сложена реченица

Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска, узроч-на, последична).

Безличне конструкције

Са глаголима *llover, nevar...*

Ser + adjetivo: es necesario, es obligatorio, es importante ...

(указати на употребу субјунктива у некима од ових реченица).

Бројеви

Разломци, математички знакови радње.

Лексикографија

Структура стручних речника и њихово коришћење.

IV разред **гимназија природно-математичког смера** (2 часа недељно, 64 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Сложена реченица

Препознавање односа глагола и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности: кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно).

Изражавање компаративности

Tan(to)...como...Esta película es tan interesante como la que vimos la semana pasada.

Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.

Más / menos....que

Menor / mayor...que

Mayor / peor...que

Суперлатив (Релативни и апсолутни: указати на разлике у значењу.)

El libro más interesante que he leído...

Es un libro interesantísimo

Именице

Системски преглед рода и броја.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

Сложенице (најчешће комбинације):

Sacasorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas...

деривација

а) помоћу префикса

a-, in-, anti-, super-...

б) помоћу суфикса

-mente, -able, -so/a, ...

Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива

los deberes,

Придева

El lindo, la bonita

Прилога

El bien, el mal....

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

Лексикографија

Стручни и енциклопедијски речници, најпознатије енциклопедије и служење њима.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Програм првог страног језика намењен је четворогодишњем образовању и васпитању у гимназијама оба типа и чини заокружену целину са програмом страних језика за основну школу, обезбеђујући тако континуитет учења страног језика започетог у основној школи.

Структуру програма чине:

а) захтеви и садржаји који су заједнички за оба типа гимназије;

б) захтеви и садржаји који су диференцирани према разликама у фонду часова и укупној оријентацији датог типа гимназије;

- школски писмени задаци (за сваки разред посебно, са разликама у II, III и IV разреду);

- лектира - за сваки разред посебно (са разликама у II, III и IV разреду);

- језичка грађа (за сваки језик и сваки разред посебно, са разликама од II разреда);

- књижевност (за сваки језик и сваки разред посебно, у II, III и IV разреду гимназије друштвено-језичког смера).

Облици наставе

Комуникативна настава страних језика се реализује тако што се примењују различити облици рада као нпр. рад у групама и паровима, рад у пленуму или појединачни уз примену додатних средстава у настави (аудио-визуелних материјала, информационо-технолошких извора, игара, аутентичног материјала, итд.), као и уз примену принципа наставе по задацима (*task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU...*)

Препоруке за реализацију наставе

У наставном процесу неопходно је ускладити улоге наставника, ученика и наставних средстава. Наставник мора да добро одреди колико времена на часу може да буде потрошено на фронтална излагања и објашњења, фронталне активности као што су питања и одговори

(разликујући при том референцијална, демонстративна и тест питања) као и на остале облике рада.

Наставници треба да схвате да су њихови поступци којима одражавају своје ставове и способности најважнији део окружења за учење и усвајање језика. Стога је неопходно да наставник прида значај :

- вештинама подучавања;
- вештинама организовања рада у учионици;
- способностима да спорводи истраживања праксе и да размишља о свом искуству;
- стилевима подучавања;
- разумевању тестирања, оцењивања и евалуације и способностима за њихово спровођење;
- знањима и способностима да предаје социокултурне садржаје;
- интелектуалним ставовима и вештинама;
- знањима о естетској вредности књижевности и способностима да развије такво разумевање код ученика;
- способностима за индивидуализацију рада у одељењу у којем наставу похађају типови ученика с различитим способностима за учење.

Ови релевантни квалитети и способности се најбоље развијају када наставник:

- надгледа, прати рад и одржава ред у учионици
- стоји на располагању ученицима и пружа им индивидуалне савете
- преузме улогу супервизора и фасилитатора уважавајући примедбе у вези са њиховим учењем, реагујући на њих и координирајући њихове активности.

Стога се у настави страних језика препоручују следеће активности којима се гарантује најефикаснија реализација наставног програма, и то су:

- слушање и реаговање на налоге и/или задатке у вези са текстом који чита наставник или који ученици чују са звучих записа;
- рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по уогама, симулације, итд.);
- мануалне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера за учионицу или родитеље и сл.);
- дебате и дискусије примерене узрасту (дебате представљају унапред припремљене аргументоване монологе са ограниченим трајањем, док су дискусије спонтаније и неприпремљене интеракције на одређену тему);
- обимнији пројекти који се раде у учионици и ван ње у трајању од неколико недеља до читавог полугодишта уз конкретно видљиве и мерљиве производе и резултате;
- усклађивање Програмом предвиђене граматичке грађе са датим комуникативним функцијама и темама, и то у склопу језичких активности разумевања (усменог) говора и писаног текста, усменог и писменог изражавања и медијације;
- евалуација (формативна која се спроводи током године и служи усмеравању даљег тока наставе процес наставе и сумативна на крају године која указује на остварење циљева и задатака) и самоевалуација (језички портфолијо) ученичких постигнућа.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ НА КРАЈУ IV РАЗРЕДА

СЛУШАЊЕ

Ученици могу на овом нивоу да разумеју главне поруке и детаље неке изјаве ако се ради о темама које су у складу са интересовањима и узрасним карактеристикама. Они су у стању да из медија издвоје битне информације када се ради о актуелним догађајима и темама из њиховог домена интересовања.

Ученик може да:

- разуме опширнија упутства и објашњења (нпр.у ситуацијама таком наставе) и да их примењује;
- прати разговоре у свакодневним ситуацијама када се прича о познатим темама; да би био сигуран у разумевање може да саговорнику узвраћа питања и моли за објашњење;
- разуме саопштења везана за оријентацију и сналажење у простору и свакодневним ситуацијама (нпр.на телефону) и реагују на адекватан начин;
- разуме најаве преко разгласа, издваја битне и релевантне информације из њих и понаша се у складу са њима;
- издвоји најважније исказе из снимљених радио и ТВ емисија као и из играних и документарних филмова – под претпоставком да их могу више пута чути и гледати – када се ради о познатим темама;у стању су да садржаје својим речима препричају, сумирају и коментаришу;
- приликом слушања примењује један проширени репертоар стратегија рецепције (нпр. критичко слушање, процењивање приликом слушања, слушање са задовољством).

ГОВОР

ИНТЕРАКЦИЈА

Ученици могу на овом нивоу да без припремања учествују у разговору о познатим темама и садржајима који их интересују и при том образлажу своје лично мишљење и реагују на мишљење других.

Ученик може да:

- изрази осећања (као нпр. изненађење, радост, тугу, бес и равнодушност) и реагује на одговарајуће емотивне реакције;
- опише сопствене циљеве, надања, снове и реагује код других на исте,
- да започне разговор или дискусију, води их , прихвата или одбија мишљење других;
- да у интервјуу наведе конкретне информације и реагује на спонтана питања или води припремљени интервју и поставља спонтано додатна питања;
- примењује језичка средства адекватна саговорнику и ситуацији;
- користи реторичке стратегије (форме учтивог обраћања, повратна питања, поједностављења, реконструкције, невербална средства);

МОНОЛОШКО ИЗЛАГАЊЕ

Ученици могу на овом нивоу да пред публиком говоре уз припрему о темама из области њиховог искуства и интересовања, описујући релевантне садржаје и/или процењујући их. Могу да причају приче и извештавају о догађајима и о сазнањима поштујући одређени логички ток.

Ученик може да:

- изведе припремљену презентацију у вези са познатом темом и притом опширно и прецизно објасни основне аспекте;
- детаљно извести о сопственим сазнањима и опише сопствена осећања и реакције;
- репродукује радње фиктивних текстова, садржаје филмских секвенци или аудио-књига;
- извештава о реалним догађајима;
- користи стратегије за формирање и структурисање језичког излагања (нпр. уводне и закључне формулације, кључне речи);
- да истакне значај одређених изјава пригодном гестиком и мимиком или наглашавањем и интонацијом.

ЧИТАЊЕ

Ученици могу на овом нивоу да самостално читају, разумеју и процењују различите текстове који се односе на области њихових интересовања и искуства.

Ученик може да:

- разуме комплексније захтеве и диференциране сажетке градива током наставе;
- чита и разуме информативне, аргументационе, апелативне текстове (нпр. уводи, брошуре, писма читалаца, мејлови, блогови, омладински часописи или школске новине, веб странице за младе) као и дуже, чак и комплексније стручне текстове о познатим темама;
- самостално препозна, схвати и разуме тему, ток радње, карактере ликова и атмосферу у дужим текстовима (књижевност за младе);
- прошири репертоар стратегија читања (критичко, процењујуће читање и читање са уживањем);
- упоређује различите изворе (новине, интернет, лексикон).

ПИСАЊЕ

Ученик на овом нивоу може да напише или сажме краћи текст о познатим темама и садржајима који их интересују користећи једноставне фазе и реченице.

Ученик може да:

- састави лично саопштење (кратко писмо) у којем се захваљује, извињава, договара или одговара на питање;
- једноставним језичким средствима извештава о интересантним догађајима, описује своје хобије и интересовања и да друге пита о истим тим стварима;
- прошири дате текстове, допуни, преиначи или пак да састави текст према датом моделу;
- оно што је чуо, прочитао, видео или доживео репродукује кратким и једноставним реченицама и изнесе своје мишљење и запажање у вези са тим.